25րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6898 12 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1908 ՈՒՐԲԱԹ 29 ՇԱԲԱՆ 1326 25 Septembre 1908 25me année N. 6898

"ԱՐԵՒԵԼՔ"
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
Կ. Պոլսոյ համար տարեկան 80 Ղ.ռ.
» » վեցամսեայ 45 »
Գաւառներու համար տարեկան 108 »
» » վեցամսեայ 60 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան 35 Ֆր.
» » վեցամսեայ 20 »
Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

10 ՓԱՐԱ.

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

آرەوەلك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قرەکین بویاجیان
درعلیه غلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

10 PARAS

ԽՄԲԱԳԻՐԱՊԵՏ
ԵՐ. ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

Բոլոր լրագիրները, գրեթէ առանց բացառութեան, միաբերան կռիւ բացին կարգ մը մեր ամենօրեան պատկերներու դէմ, ըլլայ Հայկ, ըլլայ Արամ, ըլլայ Տիգրան։

Ամէնէն աւելի զայրացուած բանը սա է որ այդ պատկերները հրապարակի վրայ կը շէշտաբերուին լոկ շահագիտական նպատակով։ Եւ սրտմտութեան առատութը մը կը շարունակուի առանց վրայ, հրապարակութիւնը, կրնանք ըսել, միջազգային համգամանք ստացած է, և, արդէն մը չկայ որ Հայ խանութպանի մը քով Հրեայ մը Թղթի կտորներ չսեւցնէ՝ Հայկի, Արամի, Տիգրանի Թեւեր հազարապատկելու հրապարակի վրայ։ Ուրեմն շահագիտութիւն։

Մատնանիշ կրնանք ընել միեւնոյն ատեն նենգութիւն մըն ալ մեզի դէմ գաւառացիներու կողմէ, անոնց՝ որ տակաւին երէկ կ'ապրէին արիւններով, տեսակ մը յափշտակութեամբ, առանց բացառութեան ընելու նոյն իսկ Հայ տպագրիչը։

Իսկապէս ի՞նչ են Թղթի այդ կտորները, սեւցուած։ Սահմանադրութիւնը, անուններ զնելով առանց նկարեւ, մեզի կը բերէ պատմական անուններով, ու գնողը կը կարծէ թէ գնէ իր տկար ու տգէտ ըմբռնումովը, յարգանք մը ըրած կ'ըլլայ անցեալ յիշատակներու։ Պէտք է հաւատալ ըլլալ որ Թղթի այդ սեւցուած նկարներուն վրայ պատմական ոչ մէկ արժէք չըլլալէ զատ, շատերը հայկական դէմքեր, ցեղային ստիպական արտայայտութիւններ ալ չեն։

Ուրեմն հաշուենք. մեզի ի՞նչ ընել կուտան այդ նկարները։ — Նախ՝ մեր խեղճ ուսմկէն դրամը քաշելու. երկրորդ՝ խաբելու. երրորդ՝ մեզի դէմ գրգռելու մեր Թուրք դրացիները, գոնէ տգէտ դասակարգը ինչ ինչ ենթադրութիւններով թէ՝ «Հայերը, այդ պատկերներու անունին տակ, Թագաւորութիւն կ'երազեն. աւելի փոքր հայրենիքի մը հետամուտ, անջատողական գաղափարներով կը մնանեն»։

Ո՛րքան ալ անհիմն ըլլան այդ մտածութիւնները, իրաւցնէ, Ազատութեան առաջին օրերուն, որոնք հազիւ թէ կ'անջատեն մեզ արիւնոտ անցեալէ մը, կրնան մեզի համար զգուշութեան յորդորներ ըլլալ, ու քիչ մըն ալ խորհելու առիթ։ Ի՞նչ ըրեր մեզի Թղթի այդ կտորները մեր տուներուն անկիւններուն մէջ, փոշիներու տակ։ Ամէնէն մեծ շահը որ տեսնուած է, սա է թէ միջոցներ եղան լրտեսներու և ոստիկանական տգէտ պաշտօնեաներուն ձեռքը՝ դրամ վաստկելու, բանտարկութիւններ յառաջ բերելու, նոյն իսկ դատապարտութեան տեղի տալու։ Կը յիշեմ այս բոլորս Բզեցի տգէտ խոհարար մը որ մեզի բանտակից էր. դատապարտուեցաւ կարգ մը փոշոտ պատկերներու պատճառաւ որոնց ի՛նչ ըլլալը, հաւատա՛ կ'ընեմ ձեզ, երբեք չէր կրնար գիտցած ըլլալ։ Երբ դատարանէ դարձաւ, ստացած անողորմ վճիռին ներքեւ խելակորոյս, հարցուցի.

—Ի՞նչ պատկերներ էին ունեցածներդ.

—Չգիտեմ, բաւ։

—Ո՞վ տուած էր կամ ուսկի՞ց, ինչ անունով գնեցիր.

—Ատ ալ չգիտեմ։

Այդ «չգիտեմ»ներուն երեսէն, խե՜ղճ երիտասարդը, ծնողքի, կնոջ ու զաւկի բաժին տակ, Բասրա աքսորուեցաւ, կոր[illegible]։ Ու անանկ պէտք էր զինքը իր այդ վերջին բոպէներուն. անդին երիտասարդը, Թիկնեղ, խոշոր, հսկայ. սանձակոտ հիւանդ ու սկսաւ օրէ օր քամուիլ։ Հիմա չգիտեմ թէ դարձա՞ծ է, եթէ ոչ մեռաւ. միայն սա յայտնի է որ քանդուած է անշուշտ իր տունը. տասնեակ մը տարիներ անոր, անտէրունչ մնացին իր ծնողքը, իր կինը, իր «երկու մանչերը», ինչպէս կ'ըսէր ինքը։ Ու ճիշդ այդ օրուընէ սկսեալ զայրոյթ մը կը զգամ գէս այդ Թղթի կտորներուն դէմ, որոնց շատերը կը նկարուին, ինչպէս կ'ենթադրուի, գաւառացիներու ձեռքով, մէկ մասը շահագիտութեամբ, միւսներն ալ՝ նենգամտութեամբ։

Իրերու այս համգամանքներուն մէջ ի՞նչ կը մնայ ընել մեզի։ Պէտք է գիտնալ որ ամէն ատեն կրնայ գտնուիլ տպագրիչ մը, ըլլա՛յ Հայ, ըլլա՛յ Յոյն, ըլլա՛յ Հրեայ, մանաւանդ Հրեայ, քանի որ շահաստիրութիւն կայ գործին մէջ։ Ու մի՛ սպասէք ընաւ որ ամէն առաւօտ Թղթի այդ կտորները պիտի հալածուին, հալածուելէն հրապարակին վրայ։ Բայց և այնպէս կրնանք ընել շատ զօրեղ բան մը, միջոց մը որ ամաստակաւն դարմանն է, վճռական, վերջնականը.

—Բնաւ չգնել։

Ու պիտի տեսնէք որ մէկ օրէն միւսը կը սրբուի հրապարակը, և Հրեայ լակոտն ալ կը դադրի այնուհետեւ մէկ կողմէն ձեր դրամը գանձելէ և միւս կողմէն ալ ձեզ ծաղրելէ։

Պէ՞տք ունինք պատկերներու, Թղթի կտորներու։ Գնեցէք անոնք որ Սահմանադրութիւնը տուին երկրին, անոնք որ հայրենիք մը տուին մեզի, վերածնուած, անոնք որ օսմանցութեան պղոշակը բարձր կը բռնեն այսօր։

Գալով մեր Թուրք պաշտօնակիցներուն, ինչպէս իրենք ալ կ'ըսեն, պէտք է միշտ հաւատալ ըլլան մեր անկեղծ հայրենասիրութեանը, մեր հաւատարմութեանը Օսմանեան այն պղոշակին որ Սահմանադրութեան պահապան սիւնն է։ Ոչ Թղթի կտորները կրնան հրապարել մեզ, ոչ փոքրիկ քարտէսները։ Մենք մեր պատիւը կը սեպենք բոլոր ջանքերը, տառապանքները, Թափուած արիւնները, անմեղ զոհերը լոկ հայրենիքի մը համար որ իր ծոցին մէջ ունի Վասփորը, Մարմարան, Սեւ ծովը ու Միջերկրականը։

ՀՐԱՆԴ

ՄԵԾԱԳՈՒՄԱՐ ԿՏԱԿԻ ՄԸ
ԱՐԴԻՒՆՔՆԵՐԸ

Հայ Ազգին լրութեան համար վերին աստիճանի շահեկան վիճակագրութիւն մը ունիմ աչքիս առջեւ։ Վենետիկի Մխիթարեան Պատ. Միաբանութեան կողմէ յանձնարարուած պատկառելի գումարի մը վրայ է խնդիրը։ Ցայտնի է թէ յիշուած Միաբանութիւնը գործադրողն է այն կտակին որ Մուրատ-Ռափայէլեան անունով հանրածանօթ է և այդ անունով ալ հաստատուած են նոյն կտակով մատակարարուած վարժարանները, անոնք։

Այսօր մեր մէջ շատերը չեն գիտեր այդ խնդիրը որ զանազան ժամանակներ՝ մանաւանդ քառորդ դար մը առաջ Պոլսոյ կարգ մը գրիչներու մանաւորապէս Սրփիար Սրփիարեանի և Գրիգոր Զօհրապի կողմէ յուզուեցան մեր մամուլին մէջ։ Բայց եթէ շատերու համար անծանօթ են այդ մեծագումար կտակին պայմանները, գո՛նէ սա՛ չափը կը յիշուի թէ «Սամուէլ Մկրտիչ Մուրատ անուն մեծահարուստ և բարեկիրթ վաճառական մը, բնիկ Նորջուղայեցի, և առեւտուրով հարստացած Հնդկաստանի մէջ (1760-1816) այդ նպատակով 1,000,000 ֆրանքէ աւելի գումար մը կտակած է Ազգին՝ Եւրոպայի մէջ երեք կեդրոն տեղեր ճեմարաններ կամ բարձրագոյն վարժարաններ հաստատելու համար, ի պէտս բարձրագոյն կրթութեան որբ եւ աղքատ մանկանց ազգիս։»

Այդ նախնական միլիոնաւոր գումարին վրայ՝ ապա՞ ոչ նուազ պատկառելի գումար մը աւելցուցած է ուրիշ վաճառական և բարեպաշտ անձ մը, Ռափայէլ, և երկու հաւաքական անունով է որ կը շարունակուի այդ կտակին գործադրումը՝ Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութեան ձեռքով։ Կ'ըսուի թէ նոյն Միաբանութեան բարեջան և անխոնջ անդամներէն Հ. Մ. Բոզոյեանի արդիւնաւոր մատակարարութեան և հնաւորութեան շնորհիւ այդ կտակին դրամագլուխը ալ աւելի ճոխացած աւելցած է և այսօր այդ կտակը ամուր ու բարգաւաճ պայմաններու մէջ կը գտնուի. պարագայ մը՝ որուն համար կ'արժէ շնորհաւորել Մխիթարեանները, որոնք, ազգին ճակատագրին մայլ ու դժբախտ օրերուն, գիտցած են անխախտ ու անկաշառ պահել պահպանել նախնական ու պատկառելի աւանդ մը։

Ուրիշ անգամներ, ինչպէս բոլորք, Մամուլը զբաղած է այդ խնդրով, պնդելու համար թէ կարելի և պէտք է — ի հարկին դատավարական ճամբով — ձեռք բերել այդ կտակին գործադրութեան իրաւունքը. թէ՝ գո՛նէ բարոյական միջոցներ մը խորհելու է այդ նպատակին հասնելու համար. թէ կտակը ճշդիւ և սահմանեալ նպատակին զլխովը չի գործադրուիր. թէ ծախսուած գումարները (մայր դրամագլուխին տոկոսները) համեմատական արդիւնք չեն տար. թէ իրաւունք ունինք՝ նոյն գումարներով մատակարարուած դպրոցներու կրթական, վարչական և ելմտական ուղղութեան մասին կարծիքներ յայտնելու, և Մխիթարեան Հայրերը «բարի կամեցողութիւն ունենալու են այդ կարծիքներն ու քննադատութիւնները նկատողութեան առնելու». թէ վերջապէս՝ Ս. Ղազարու Միաբանութիւնը պարտաւոր է «ամէն տարի իր պաշտօնական օրկանին (Բազմավէպ ամսաթերթին) միջոցաւ Ազգին հաշիւ տալ՝ Մուրատ-Ռափայէլեան վարժարաններու դրամական գործառնութեանց, ինչպէս և ձրիավարժ աշակերտներու մասին» եւայլն։

Մենք այսօր պիտի չզբաղինք այս յիշուած պարագաներով որոնք վիճելի շատ լուրջ կէտեր են՝ բայց մեզ կրնան տանիլ շատ հեռուները։ Անոնց իւրաքանչիւրը կը ներկայացնէ խնդրին զանազան փուլերը ցայտեցնող առանձին նիւթեր որոնք կրնան ուսումնասիրութեան ու քննութեան առարկայ ըլլալ՝ անջատօրէն՝ երբ խնդիրը առիթ տայ Մամուլին՝ թէր ու դէմ վիճաբանութեան մը։ Մենք առ այժմ ձեռք կ'առնենք այն վիճակագրական մասը զոր յիշեցինք այս տողերուն սկիզբը, և որուն մերձաւորապէս ճիշդ ու վաւերական ըլլալուն կասկած չունինք։

Ի՞նչ կ'ընեն Մխիթարեանները և ինչպէ՞ս կը գործադրեն այդ կտակը. կամ՝ աւելի մանաւորապէս մեր առաջիկայ նիւթը՝ տարեկան ինչքա՞ն ծախք ունին և ո՞ւր կը վատնեն այդ պատկառելի հարստութեան տոկոսները։

Մինակ սա կէտը պարզելու համար, հոս կը դնենք մեր ձեռքը հասած ստոյգ վիճակագրութիւնը։

Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութիւնը Ռուսահայ լոկ կաթոլիկ ուսանողներու համար կովկասեան այլ և այլ քաղաքներու մէջ հաստատած է 4-5 դպրոցներ որոնք սեղական միջոցներով կը հոգացուին. հետեւաբար այդ վարժարանները Մուրատ-Ռափայէլի կտակին տակով չէ որ կը կառավարուին, և անոնցմով զբաղիլ աւելորդ է։ Անոնցմէ զատ, Միաբանութիւնը ունի, Տաճկաստանի մէջ, տասն աւելի դպրոց.

		Տարեկան Ֆր. ծախսով
Մուշի մէջ	4-5 վարժ.	5000
Տրապիզոնի մէջ	1 »	15000
Նիկոմիդիայի մէջ	1 »	3000
Պարտիզակի մէջ	1 »	5000
Պոլսոյ մէջ (Բերա)	1 »	8000
» » (Բաղկեղօն)	1 »	20000
Վենետիկի մէջ	1 »	100000

Ընդամէնը 11 վարժարան, տարեկան՝ մօտաւորապէս՝ 150—160 հազար ֆրանք ծախքով։

Ասկէ զատ, նոյն Միաբանութիւնը իր վարժարաններէն չքաւոր նիւթ կարգ մը աշակերտներ կը ղրկէ Եւրոպայի մասնաւորապէս Իտալիոյ (Բատուայի ևն.) համալսարանները, և մասնագիտական ճիւղերու հետեւող այդ աշակերտներուն համար նպաստ կը վճարէ՝ իբր 30,000 ֆր. տարեկան։

Արդ՝ ձեռք առնելով մեր գիտած հաւաստիքը՝ հարցնե՛նք թէ ի՞նչ արդիւնք կուտան Մուշի հինգ վարժարանները, որոնց համար, պէտք է խոստովանիլ, համեմատաբար պզտիկ գումար մըն է որ կը ծախսուի։

(Հոս փակագծով մը ըսենք թէ մեր այս հարցումները՝ անհրաժեշտաբար՝ աննպաստ ու տարակուսական խնդրով առնելու չէ, Թերեւս արդիւնաւոր կ'ըլլան, Թերեւս այդ կրթական ջանքերն ու նպաստները անօգուտ չեն մնար բոլորովին, բայց խնդիրն հո՛ն է որ Ազգին ամբողջութիւնը անգիտակ՝ անտեղեակ է անոնց մասին, և աղէկ է որ տարակոյսները՝ ապացոյցները անարձագանգ չմնան։)

Ու շարունակենք մեր թուարկումը։ Ի՞նչ կրթական հունձք կ'արտադրէ Տրապիզոնի վարժարանը, որուն համար տարեկան 15,000 ֆրանքի կլորիկ գումար մը կը վատնուի։ Ի՞նչ օգուտ՝ սա Նիկոմիդիոյ անուանական վարժոցէն, ուր 20 (միայն քսան) մանրիկ տղաք կը յաճախեն՝ տարեկան մօտ 15,000 ղրշ. ծախքով, — գումար որուն հաւասար պիւտճէ մը չունին Թերեւս Նիկոմիդիոյ բոլոր Մանկապարտէզները հարիւրներով համրուող իրենց աշակերտներով։

Մենք վերեւ ըսինք թէ չպիտի քրքրենք այդ կտակային խնդիրը և անոր գործադրութեան եղանակէն բղխող շատ մը հարցերը. բայց հոս տե՛ղն է հարցնելու թէ գոյութեան ի՞նչ իրաւունք ունի սա Պարտիզակի Մխիթարեան վարժարանը, որուն աշակերտները՝ նոյնպէս՝ մատի վրայ կը համրուին, և որ Մուրատ-Ռափայէլեան կտակէն տարեկան 5000 ֆրանք կուլ կուտայ։ Եւ որո՞ւ համար այդքան ծախք. կաթոլիկ տղո՞ց համար։ Բայց Պարտիզակի մէջ կաթոլիկ չկայ, և եթէ ըլլայ իսկ, կ'արժէ՞ այդքան զոհողութիւն։ Մնաց որ Սամուէլ-Մուրատ և Ռափայէլ այդ կտակը Հայ Ազգին յատկացուցած են և ո՛չ թէ սա կամ նոր յարանուանութեան, և Մխիթարեանները իրե՛նք ալ՝ բրոպականտայի ձգտում չունին, կրօնական նպատակով չէ որ կը վարեն այդ դպրոցները։ Ե՞րբ այս խնդիրը իբրեւ մեղադրանք Մխիթարեաններուն ուղղելու հարկ ծագի, անոնց որ Հայութիւնը մարդու չեն տար ու մեզի՛ չափ Հայ են, մեզի՛ չափ ազգային ոգի ունին, մեզի՛ չափ նախանձախնդիր են ազգային փառքին ու զարգացման աւանդութիւններուն։

Եւ դարձեալ՝ խօսելով Պարտիզակի մէջ Մխիթարեան գործունէութեան և ազգային հօծ մեծամասնութեան զանգուածէն անջատ կրօնադաւանութիւն ունենալու մասին՝ կրնանք հարցնել թէ ի՞նչ նպատակով, որու համար կառուցած են այդ փարթամ շէնքը, որ տասնեակ հազարներ արժած է իրենց կամ Մուրատ-Ռափայէլի գանձին։

Իսկ Բերայի պէս տեղ մը պարզ նախակրթարան մը ունենալու համար կ'արժէ՞ տարեկան մօտ 40,000 ղրշ. ծախսել, և որո՞նց համար, ո՞ր ազգաց տղոց ձրի ուսում տալու համար։

Պէտք է չեշտենք նոյն կէտերը նաեւ Գատըգիւղ-Մօտայի վարժարանին համար, որ մէկէ աւելի նախանձելի և արդիւնաւորելի պայմաններով կը շլացնէ գիտող ու քննող աչքերը՝ սկսեալ բնական նկարչագեղ տեսարանէն, որ կը պարզուի Մօտայի բարձունքէն մինչեւ Ֆանարաքիի չքնաղ ափերն ու դէպի Կղզիներու հմայքոտ թաւուտները..., սկսեալ մեծակառոյց բարձրահայեաց շէնքէն ու պերճաշուքութեանց հանգեւանքէն, որոնց փայլը աւելցնելու ջանքը չէ որ կը խնայուի..., մինչեւ այն մեծամեծ զոհողութիւնները, մինչեւ տարեկան 1000 ոսկին պիւտճէն ու կրթական մեթոդը՝ իր վարչապետական ոգիով։

Գալով Վենետիկի Մուրատ-Ռափայէլեան բուն վարժարանին (ուր՝ որ վերեւ յիշուածներ ո՛չ կոչումով, ո՛չ անունով, ոչ ալ ազգութիւնով չեն համապատասխաներ Սամուէլ Մուրատի հիմնական տրամադրութեանց) և համալսարաններու մէջ կրթուող ուսանողներուն, չենք գիտեր թէ ո՛ր աստիճան կ'արդարացնեն անուցած ակնկալութիւններն ու վաստակուած հարիւր հազարները։ Եթէ հաշուի առնենք, այդ հաստատութիւնները ի՞նչ որ արժած են Սամուէլ Մուրատի գանձին, հազիւ դոյզն փոխարինութիւն մը ձեռք բերուած կը տեսնուի։ Իրա՛ւ է, մերթ ընդ մերթ կը յիշուին նկարչութեան, գեղարուեստներու, ձեռարուեստներու, ճարտարապետութեան, բժշկութեան, իրաւագիտութեան և ուրիշ արուեստներու մէջ յաջողած ու նշանաւոր եղած մխիթարեան սաներ, բայց անոնք — որչափ գիտենք — հազիւ մատի վրայ կը համրուին և անոնց ալ ի յայտ բերած յաջողութիւններուն մէջ մեծ բաժին մը ունին անձնական ճիգերը որքան Մխիթարեաններու անմիջական խնամքը և աջակցութիւնը։

Ըսել չենք ուզեր թէ Մխիթարեան Հայրերու ջանքերը բոլորովին անօգուտ ու ապարդիւն մնալու դատապարտուած են, բայց, եթէ հանձքը հաշուի զննենք, պիտի տեսնուի թէ կտակակատար միաբաններ կամայ ակամայ շռայլութեան աստիճանի կը տանին իրենց վստահուած նախնական աւանդը, և անգիտակցօրէն Թերեւս՝ գեղծումի կամ սխալ մատակարարութեան կը յանգին։

Ի՛նչ կրթական ու հայրենասիրական բարիքներ կարելի էր ձեռք բերել այդ տոկոսաւոր գումարներէն, եթէ լաւ տնտեսութիւնով ու գիտակից ոգիով մը, Հայ ազգին մեծամասնութեան դպրոցական պէտքերուն՝ այն է կտակին բուն նպատակին յատկացուէին։

Յօդուածին սկիզբը, Մուրատ-Ռափայէլի կտակին հիմնական տրամադրութիւնը առաջ բերելով ստորագծած էի կտակին էական ոգին (= Ի պէտս բարձրագոյն կրթութեան՝ որբ եւ աղքատ մանկանց ազգիս) Ասկէ կը հետեւի թէ Մխիթարեանները նախնական կրթութեամբ չէ որ պիտի զբաղին, այլ պէտք է նոյն կտակին արդիւնքը յատկացնեն բարձրագո՛յն կրթութեան, որպէս զի «ազգիս որբ և աղքատ մանկունք» պէտք չունենան օտար կրթական յարկերու դուռը ափ առնելու։

Արդ՝ Ազգին ներկայ քաղաքական վերածնութեան մէջ, չէ՞նք կրնար Մխիթարեան Հայրերէ սպասել [illegible] շարժում մը, որով ազգ. մեծամասնութեան յարին փարին, անոր հետ համերաշխօրէն բարձրագոյն Իտէալի մը ձգտին, և նախորդ նկատումները մէկդի թողլով՝ ազգ. դաստիարակութեան գործին մեծագոյն զարկ մը տալ յօժարին, քանի որ քա՛ջ գիտեն թէ Հայրենիքին մարդախոյզ աղէտներուն ու Թշուառութեան միակ դարմանն է՝ անոր Էութիւնը դարերու աղխատութեան աղջամուղջը փարատել, լո՛յս, լո՛յս ծաւալել, քաղաքակրթութեան բարիքները սփռել և նոր կեանքով մը օժտել հայրենի աւանդութիւններուն և աւերակ շէնքերուն բեկորները։

Այսպիսի անկեղծ շարժում մը, լայնախոհ մտածում մը իրաւունք չունի՞նք յուսալու այն ոգիէն որով սովոր են պարծիլ Վենետիկի Պատ. Հայրերը։

Կարելի չէ՞ր արդեօք որ այս ցրուած կրթական ջանքերը և գումարները միացուէին և կեդրոնական միակ ու բարձրագոյն կրթարան մը պահուէր Պոլսոյ մէջ, մրցելու համար օտար կրթութեան դէմ։ Գովելի չէ՞ր մանաւանդ՝ որ նոյն իսկ ազգին մեծամասնութեան հետ կրթական համերաշխ միութիւն մը հաստատուէր՝ համաձայնութեամբ Ազգ. Պատրիարքարանի և Մխիթարեան Միաբանութեան։

Մնաց որ՝ որչափ գիտենք, վերջերս տասնեակ մը վարժարաններուն մէջ գոնէ 40-50 վարդապետ պաշտօն կը վարեն, իբրեւ տեսուչ, իբրեւ ուսուցիչ, իբրեւ մատակարար եւայլն, մինչդեռ իրենց վանական կոչումը զիրենք պէտք է սահմանափակէր գրական-մատենագրական մարզերուն մէջ ուր աւելի արդիւնաւոր կրնային ըլլալ, փոխանակ շատ մը ուժեր ջլատելու՝ վանական կեդրոնէն ու իրենց կոչումէն ու նպատակէն տարբեր դաշտերու մէջ ուր աշխարհիկ եւ աւելի լայն հայեացքներ աւելի օգտակար կրնային ըլլալ։ Ասոր համար չէ՞ արդէն որ կը քննադատուի իրենց գործունէութիւնը և կը մեղադրուի բովանդակ Միաբանութիւնը թէ հիմա չընծայեր այնքան բեղուն տաղանդներ որքան նախկին Միաբանական Պատկառելի Սերունդը, որ աւելի հայրենաշունչ, աւելի ազգասէր ոգիով պաշտելի անուններ թողած է։

ՍԱՐԲԱՑ ԳԱՒԹԵԱՆ

"ԱՐԵՒԵԼՔ„Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ՐԱՖՖԻ

ՍԱՄՈՒԷԼ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ

(10)

Է.

ՊԱՏՐՈՒԱԿ

Բայց նրան անհանգստացնում էր այն աղօտ կասկածանքը, թէ ինչո՞ւ հայոց սպարապետութիւնը Սամուէլի հօրը տուեցին, քանի որ այդ պաշտօնը տոհմային օրէնքով վայելում էր նրա երէց եղբայրը՝ Վասակը, կամ ինչ իրաւունքով պարսից Շապուհ արքան ձեռնամուխ էր լինում այն կարգադրութիւնների մէջ, որ հայոց թագաւորի իրաւունքից միայն կախում ունէին։ Այդ կասկածները արտայայտեց ծերունին, երբ վերկացաւ և, իր քայլերը ուղղելով դէպի սենեակի դուռը, ասաց դառնացած ձայնով.

—Ես շատ ուրախ կը լինէի, երբ մեր տէրը իր թագաւորի հետ կը վերադառնար Տիզբոնից և ոչ թէ Մերուժան Արծրունու հետ...

Նա դուրս սաստիկ [illegible] իր սեն[illegible]ից և մրթմրթալով անցաւ նախասենեակից։

Արբակի վրդովմունքը սաստիկ ազդեց Սամուէլի վրայ։ «Ո՛րպիսի սուգ պէտք է տիրէ ամրոցում, երբ գործի իսկութիւնը բոլորին յայտնի կը լինի» — մտածում էր նա, — «ոչ ոք, բացի իմ մօրից, գուցէ չի պիտի մնայ իմ հօր վերադարձին... Նա կը բերէ իւր հետ աղմուկ, կռիւ, նախանձ, ատելութիւն իւր տան մէջ»...

Բոլոր խօսակցութեան ժամանակ Յուսիկը, ոտքի վրայ կանգնած, լսում էր։ Նա ոչ Արբակի ճերմակ մօրուքն ունէր և ոչ նրա փորձերը։ Բայց նա եւս մի բան զգում էր, թէեւ բացատրել չէր կարողանում, թէ ինչո՞ւ իւր տէրը, հօր գալուստը լսելով, փոխանակ ուրախանալու, միշտ տխուր էր։

Այս առաւօտ, կարծես, կորցրել էր նա իւր սովորական զուարթութիւնը և գտնւում էր մի տեսակ մելամաղձութեան մէջ։ Սամուէլը նկատեց այդ և կարեկցութեամբ հարցրեց.

—Ի՞նչ կայ, Յուսիկ, ինչո՞ւ ես այդպէս լուռ։

Պատանին զգուշութեամբ նայեց իւր չուրջը և, մի քանի քայլ մօտենալով Սամուէլին, հազիւ լսելի ձայնով ասաց.

—Գիտե՞ս, տէր իմ, ի՛նչ իմացայ...

—Ի՞նչ իմացար, — հետաքրքրութեամբ հարցրեց Սամուէլը։

—Այն մարդը այս գիշեր դարձեալ եկել էր տիկնոջ մօտ։

—Ո՞ր մարդը։

—Սուրհանդակը, որ մեծ տէրից նամակ էր բերել։

—Քեզ ո՞վ ասաց։

—«Նա» ասաց։

—Նուա՞րդը։

—Այո՛, Նուարդը։ Ասաց, որ գիշերից բաւական անցել էր, երբ ներքինի Բագոսը բերեց նրան տիկնոջ սենեակը։ Մինչեւ այդ ժամանակ տիկինը նստած սպասում էր։ Յետոյ սենեակի դռները կողպեցին, առանձնացան, սկսեցին երկար ու երկար խօսել։

—Ի՞նչ խօսեցին։

—Նուարդը բոլորը լսել չէր կարողացել. ասում էր, որ շատ կամաց էին խօսում, միայն դռան ճեղքից տեսել էր, որ տիկինը յանձնում էր նրան զանազան նամակներ։ Նա պէտք է շատ տեղեր գնար, շատ երկրներից անցնէր, շատ մարդկանց հետ տեսնուէր, և այն նամակները պէտք է հասցնէր նրանց։

—Այն տեղերի կամ այն մարդկանց անունները Նուարդը չասա՞ց քեզ։

—Ես հարցրի, Նուարդը չէր յիշում, ասում էր, որ անծանօթ անուններ էին, չէր կարողացել մտքում պահել։ Միայն այսքանը լսել էր, որ տիկինը խստիւ պատուիրում էր սուրհանդակին, որ առանց մի բոպէ կորցնելու, աշխատէ երկու շաբաթուայ ընթացքում բոլոր տեղերից անցնել և բոլոր նշանակած մարդկանց հետ տեսնուել։

—Այդ մարդկանց և ո՞չ մէկի անունը չէր յիշում։

—Հա՛, մոռացայ, մէկի անունը յիշում էր։ Նա ասաց, որ տիկինը պատուիրեց, որ սուրհանդակը գնայ ամենից առաջ «արեւորդիների» քրմապետ Վարազդատի մօտ։

Այդ անունը լսելով, Սամուէլը խորապէս գունաթափուեցաւ։ Միայն այդ անունը բաւական էր Սամուէլին գաղափար տալու իւր մօր վտանգաւոր ձեռնարկութիւնների մասին։ Տարօնում մինչեւ այդ ժամանակ դեռ գոյութիւն ունէր հին արեւապաշտութիւնը։ Նրա հետեւողներին նոր անունով կոչում էին «արեւորդիք»։ Նրանք ազգով հայ էին, բայց քրիստոնեայ հայերի հալածանքից վախենալով, թէեւ արտաքուստ իրանց քրիստոնեայ էին ձեւացնում, բայց գաղտնի կերպով պաշտում էին հին կրօնը, և, որպէս նշդռուած ու հալածուած մի հասարակութիւն, միշտ մի յարմար առիթ էին սպասում ապստամբելու։ Իսկ այժմ առիթը ներկայանում էր։ Մամիկոնեան տիկինը, Տարօնի տիրուհին, [illegible] էր ուղարկում նրանց քրմապետին և հրաւիրում էր աջակցել իրան։ Եւ ո՞վքեր, եթէ ոչ «արեւորդիները», ցոյց կը տային աւելի պատրաստակամութիւն ընդունելու տիկնոջ հրաւէրը։ Նրա ամուսինը, Տարօնի տէրը, գալիս էր Տիզբոնից ոչնչացնելու քրիստոնէութիւնը, և բերում էր իւր հետ պարսից արեւապաշտութիւնը։ Եւ ո՞վքեր, եթէ ոչ «արեւորդիները» գրկաբաց կ'ընդունէին նրան։ Իսկ «արեւորդիների» թիւը Տարօնում, մանաւանդ Միջագետի սահմաններում, փոքր չէր։ Ուրեմն, հողը պատրաստ էր, որի վրայ Սամուէլի մայրը արդէն սկսել էր սերմանել ներքին երկպառակութեան սերմերը։

Այդ բոլորը պարզ էր Սամուէլի համար։

Այդ առաւօտ մօր սուրհանդակը ճանապարհ ընկաւ դէպի «արեւորդիների» քրմապետը։ Իսկ ինքը, որդութեան պարտականութիւնով, պատրաստւում էր ճանապարհ ընկնել դէպի Աշտիշատի վանքը — Հայաստանի Մայր եկեղեցին։ Այնտեղ էին կենտրոնացած քրիստոնէութեան նշանաւոր ուժերը։ Գնում էր զգուշացնելու ազգային հոգեւորականութեանը գալոց վտանգի մասին, գնում էր յորդորելու նրանց, որ նրանք եւս իրանց կողմից պատրաստուեն յուզելու քրիստոնեայ ժողովուրդը։ Երկու համացեղ, համազգի հայ հասարակութիւնների կրօնական ներկայացուցիչները պէտք է մրցէին, պէտք է մաքառէին միմեանց հետ։ Մէկի նախաձեռնութիւնը մայրն էր, միւսինը — որդին։

Ընդունարանից մի դուռ բացւում էր դէպի հանդերձարանը, որ այլ անունով կոչւում էր «պատմուճանաց» տուն։ Այնտեղ պահարաններում, մեծ և փոքր կամարների մէջ, դրած էին Սամուէլի զգեստները։ Իսկ սամոյրի մուշտակները և զանազան վերարկուները, յարմարեցրած տարուայ եղանակներին, քարշ էին տուած աւելի ընդարձակ պահարաններում և ծածկուած էին վարագոյրներով։ Առանձին տեղ էին բռնում նրա զինուորական և որսորդական հագուստները։ Բոլորը թանկագին, բոլորը զարդարած ոսկով ու արծաթով։ Սամուէլը մտաւ այնտեղ և հագաւ իւր որսորդական կարճ ու թեթեւ զգեստը։ Այդ զգեստի մէջ նրա գեղակազմ իրանը ներկայանում էր իւր բոլոր չքնաղութեամբ։

Իսկ Յուսիկը այդ միջոցում զբաղուած էր մի այլ սենեակում, որի դուռը բացւում էր հանդերձարանի միջից։ Այդ սենեակը իշխանի զինարանն էր։ Այստեղ պահւում էին նրա թէ իւր անձնական և թէ իւր ձիաների՝ զարդերը։ Բայց Յուսիկը ընտրեց ձիաների սարքերից ամենահասարակը միայն, որովհետեւ իւր տէրը որսորդութեան էր գնում։ Աւելի փառաւորները պահուած էին հանդիսաւոր օրերի համար։

(Շարունակելի)

ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼԸ

Միլլէթ՝ Երիտասարդ Թուրքերուն ծրագրին վրայ խօսելով, կ՚ըսէ թէ Եւրոպայի քաղաքական թերթերէն մէկ քանին քննադատած էին՝ Միութեան և Յառաջդիմութեան Կոմիտէին՝ Յոյն, Պուլկար, Հայ, Սերպ և այլ Կոմիտէներուն հետ համաձայնութեան մը յանգիլը։ Բայց Օսմ. Կոմիտէն փափաքելով որ օսմ. ամբողջ կուսակցութիւնները միևնոյն ընդհանուր ծրագրի մը համեմատ գործեն, յիշեալ կուսակցութիւններուն իւրաքանչիւրին հետ համաձայնութիւն մը գոյացուց. ասոնք նոյն իսկ Կոմիտէին ամբողջ ծրագիրը՝ իր մանրամասն կէտերով՝ ընդունեցին, ուրիշներ ալ, սկզբամբ իրենց գաղափարակցութիւնը յայտնեցին անկեղծօրէն։ Ինչպէս յայտնի է, զանազան կուսակցութիւններու միջև գաղափարի տարբերութեան տեսակէտով վիճաբանութիւններ կրնան տեղի ունենալ, և գործի գլուխ անցնող կուսակցութիւն մը միշտ իր գաղափարները, իր կարծիքը գործադրել կը ջանայ։ Եւ որովհետև, միշտ պահպանողական, արմատական և չափաւոր խմբակներ չեն պակսիր, երկրին վարչութիւնը այս կերպով միշտ միևնոյն կուսակցութեան ձեռքը չի մնար։ Ձենք յուսար որ մեր Երեսփ. Ժողովոյ առաջին նիստերուն մէջ կուսակցական սաստիկ վիճաբանութիւններ ծագին. բայց հաւանականաբար միշտ տարբերութիւններ տեղի պիտի ունենան կուսակցական ուև է ծրագրի մը յաղթութեանը պահուն։ Այն երեսփոխանները որ Միութեան և Յառաջդիմութեան Կոմիտէին պիտի մասնակցին, անշուշտ իրենց բոլոր ուժովը այս Կոմիտէին ծրագիրը պիտի պաշտպանեն, բայց գիտնալ պէտք է թէ հրատարակուած ծրագիրը՝ Կոմիտէին գլխաւոր որոշումները պարունակելուն, այս որոշումներէն զատ գտնուող ուրիշ երկրորդական բայց կարևոր կէտեր յարմար տեսնել պիտի պարզուին։

Միզանի մէջ «Կրթական գործերը» վերնագրին տակ հետևեալ խորհրդածութիւնները տեսնուած են.

«Մեր կայսրերը Օսմ. Պետութեան հիմնուելէն ի վեր, կրթական գործերու մեծ կարևորութիւն տուած են. երբ օսմ. երկիրները ընդարձակուեցան, ամէն քաղաք տարածուած հաստատութիւնները մզկիթները և մէտրէսէները եղան։ Նոյն իսկ, Սուլթան Օրխանի և Մուրատ Ա.ի օրով, օտար երկիրներէ նշանաւոր և հմուտ ուսուցիչներ, գիտուններ բերել տալը՝ վեհապետական պարտականութեանց կարևոր մէկ մասը կը կազմէր. հանրային կրթութեան բարգաւաճումը՝ իսլամական օրէնքներու հետ հաւասար յարգանքի և գնահատման արժանի եղած էին. օրէնսդէտները, գիտունները, վերջապէս հեղինակաւոր անձնաւորութիւնները մինչև Եէնիչէրիներու շրջանին վերջը միշտ կայսերական պալատին մէջ մասնաւոր յարգանքներ վայելեցին, բայց այդ շրջանէն ետքն այդ յարգանքները չի կրկնուեցան։ Արդի կրթական դրութիւնը հանգուցեալ Սուլթան Ազիզի կողմէ տեսականօրէն, իսկ գործնականին մէջ ալ ներկայ վարչութեան սկիզբները՝ Սայիտ փաշայի առաջին Եպարքոսութեան միջոցին հիմնուեցաւ. ամէնէն փայլուն շրջանը՝ 1295էն մինչ 1305 թուականը տևող շրջանն եղած է։ Զիւհտի, Ճէլալ, և Հաշիմ փաշաներուն նախարարութիւնները՝ բռնակալական շրջանին կրթական խայտառակութեանց ծայր աստիճանը կազմեցին. արդարև այս շրջաններուն մէջ՝ «Օսմանեան հանրային կրթութիւն»ը կրթութենէ զրկելու համար ամէն տգիտութիւն ի գործ դրուեցաւ։»

Թանինի մէջ Իսմայիլ Հագգը պէյ խօսելով Աւստրիոյ և Պուլկարիոյ յարաբերութեանց վրայ, կը գրէ.

Ֆրէմտէնպլատ թերթը՝ Աւստրիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան օրկանն է. արդէն այս թերթին միշտ գործածած անորոշ և երկդիմի լեզուն՝ դիւանագիտական ո՛ր աստիճան փափուկ ընթացքի մը հետևիլը կ՚ապացուցանէ։ Սկիզբները՝ Աւստրիա և Ռուսիա իրենց պաշտօնական յայտարարութիւններով ըսին թէ միջոց մը սպասողական ընթացք պիտի բռնեն հանդէպ Թուրքիոյ գործերուն, բայց իրականին մէջ անցած դարձած յայտնապէս կը ցուցնէ թէ շատ համբերելու միջոց չունին և նոյն իսկ Թանի՝ դեռ անցեալները իմաստալից ակնարկութիւն մը բրաւ այս մասին։ Այսօր, սակայն, Ֆրէմտէնպլատի՝ այսինքն նոյն իսկ Աւստրիոյ արտաքին գործոց նախարարին խօսքերը նոր և մեծապէս ուշադրութեան արժանի վիճակ մը մէջտեղ կը բերեն։ Արդարև այդ կէս-պաշտօնական օրկանը կը գրէ թէ՝ «Աւստրիոյ և Հունգարիոյ կայսեր կողմէ Ֆէրտինանտ իշխանին հանդէպ ցոյց տրուած ընդունելութիւնը՝ իշխանին տեսակ մը վեհապետական պատիւներ վայելելու իրաւունքը բացայայտ կերպով կը յայտնէն...»։ Մենք ալ կը խորհինք որ որքան որ գործնականին մէջ Աւստրիոյ կառավարութիւնը արքայական պատիւներ ընծայեց Պուլկարիոյ իշխանին, արդեօք այդ պատիւները չէի՞ն բաւեր. հա՞րկ էր մեկնութիւններ տալ այդ պատիւներուն, և չէ՞ տալ պաշտօնապէս կայս. կառավարութեան փափաքին խիստ հակառակ եղող քաղաքական ընթացքը։ Ֆրէմտէնպլատ կ՚ըսէ նաև թէ Կայս. կառավարութիւնը քանիցս ճանչցած ու հաստատած է Պուլկարիոյ միջազգային դիրքը՝ միջազգային օրինաց համաձայն. բայց մենք կը պատասխանենք թէ՝ ի՞նչ է այդ կառավարութեան դիրքը իրականին մէջ. մենք մեր ձեռքը ունինք միջազգային այնպիսի վաւերագիր մը, որուն մասնակցած է նոյն իսկ Աւստրիոյ—Հունգարիոյ կառավարութիւնը։ Եթէ ամէնուն նպաստին ալ՝ այս վաւերագրին, այս դաշնագրին ոգւոյն համեմատ Պուլկարիոյ դիրքը [illegible] է, այս մասին գիտնալ պէտք է թէ և ո՛չ մէկ կողմէն տարբերութիւն մը տեղի կ՚ունենայ. բայց եթէ այդ դաշնագրին կնքումէն ի վեր Պուլկարիա իշխանին կարգ մը իրաւունքներ տրուած է, այն ատեն կը մնայ մեզ քննել թէ արդեօք այս իրաւունքները կը համապատասխանե՞ն Պէրլինի դաշնագրին ոգւոյն և տառին։ Եթէ այո՛, այն ատեն ըսելիք չի մնար, բայց հակառակ պարագային, պէտք է որ տէրութիւնները պահեն իրենց արժանապատուութիւնը՝ իրենց ստորագրութիւնը յարգելով։ Պէրլինի դաշնագրութեան կնքումէն ի վեր 32 տարի անցաւ. թէև, յիշելու չէ՛ ստոյգ թէ Ութրէխթի դաշնագրութենէն ի վեր ալ երկու երեք դարեր անցնելով հանդերձ՝ Ֆրանսայի և Անգլիոյ միջև դեռ անցեալ տարի կարգ մը վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան։ Միթէ դաշնագիրները՝ մի՛միայն Օսմ. Կայսրութեան դէմ գործածուած միջոցներ հնացած և անարժէք բա՞ն մը կը նկատուին։ Բայց ուշադրութեան արժանի կէտ մըն ալ սա՛ է որ, Աւստրիոյ այս ընթացքին և Պուլկարիոյ կառավարութեան կողմէ արևելեան երկաթուղիի գծին մէկ մասին գրաւմանը միջև մեծ հակասութիւն կայ. երկաթուղիի գործաւորներուն գործադուլը վերջացաւ, բայց Պուլկարիա որ գործադուլի տևողութեան միջոցին գրաւած էր այդ մասը՝ այսօր Ընկերութեան վերադարձնել չուզեր. կարգ մը երաշխաւորութիւններ ձեռք ձգել կը փափաքի։ Ի՞նչ են այս երաշխաւորութիւնները. գործադուլի միջոցին գործաւորները Օսմ. կառավարութեան հաշւոյն ռազմամթերք եւայլն փոխադրեցին, ասիկա Պուլկարիոյ կառավարութեան գործին չեկաւ. վրէժխնդրական ոգւով մը գիծին մէկ մասը զինուորական գրաւման տակ դրաւ։ Բայց Սոֆիայի կառավարութիւնը պէտք է լաւ գիտնայ թէ Օսմանցիները քնացած չեն և երբե՛ք թոյլ պիտի չտան որ Արևելեան Ռումէլիի մասին ժամանակին տեղի ունեցած դէպքին նման ուրիշ դէպք մըն ալ պատահի այսօր։»

ԱՆԳԼԻԱՑԻԻ ՄԸ ԿԱՐԾԻՔԸ

ՕՍՄ. ՊԱՇՏՕՆԵԱՆՆԵՐՈՒՆ ԲԱՐԵՆՈՐՈԳՄԱՆՑ ՄԱՍԻՆ

Թայմզի Կ. Պոլսոյ թղթակիցը՝ Պ. Ուիլեըմ նամակ մը ուղղած է Սապահի, և պետական պաշտօնեաներու թիւը զեղչելու խնդրոյն նկատմամբ իր կարծիքը կը յայտնէ՝ առաջարկութիւններ ընելով նախարարութեան և Օսմ. Միութեան ու Յառաջդիմութեան Կոմիտէին։ Թղթակիցը նախ կը թուէ աւելորդ պաշտօնեաները ճամբելէն առաջ գալիք դժուարութիւնները ու անհեղութիւնները, որոնք Խորհրդարանը գումարուելու միջոցին աւելի բուռն հանգամանք մը պիտի ստանան և մինչև իսկ անդորրութիւնը պիտի խանգարեն։ Թղթակիցը կը յարէ թէ մինչև հիմա կատարուած զեղչերու հետևանքով բացը մնացած պաշտօնեաները շատ մը միթինկներ գումարեցին ու բողոքներ ըրին և վերջապէս կրթական ու ելմտական նախարարութեան պաշտօնեաները վերահաստատուեցան իրենց տեղերը։ Թղթակիցը նաև կ՚ըսէ թէ Երեսփ. Ժողովը երբ բացուի, անոր հինգ հարիւր անդամներուն իւրաքանչիւրին տարեկան 20,000ական և ծերակուտականներուն ալ ամսական 10 հազարական ղրուշ պիտի յատկացուի։ Օտար երկիրներէ վերադարձողներ հայրենասէր Երիտասարդ-Թուրքերու ալ, արդարասիրութեան պահանջումով, ամսաթոշակներ պիտի տրուին, որով բռնակալութեան թուականին անկման ելմտացոյցին մէջ եղած ամսաթոշակներու անհագին գումարը մէկ քանի անգամ պիտի աւելնայ. հետևաբար Եւրոպայի ելմտական ու քաղաքական բոլոր շրջանակներուն մէջ համոզում գոյացած է թէ խնայողութեանց մասին հիմակուան ընդունուած եղանակով կարելի պիտի չըլլայ բան մը ընել. նաև հաւանական կ՚երևայ թէ շատ մը ցաւալի ու անպատշաճ վիճակներ առաջ գան, վասն զի Թուրքիոյ մէջ գործարաններ, մեծ վաճառատուններ, պանքաներ և այլն չկան, ճամբուած պաշտօնեաները անոնց մէջ պատսպարելու համար։ Թայմզի թղթակիցը, իր այս տեսութիւնները պարզելէ ետքը, կ՚առաջարկէ նախապէս աշխատիլ տէրութեան հասոյթներուն գումարը ապահովելու և անոնց քանակութիւնը աւելցնելու։ Այդ կէտը երաշխաւորելով հանդերձ, պարկեշտ պաշտօնեաները իրենց պաշտօնին մէջ վերահաստատուին. ամսաթոշակներէն ընդհանուր զեղչ մը ըլլայ և Տէրութեան աւելորդ ծախքերը ու զինուորական պարէնները ջնջուին։ Օտար տէրութեանց քով գտնուող օսմ. դեսպանները ու հիւպատոսները, օտար երկիր գտնուելնուն համար, և մինչև հազարապետները բոլոր սպաները, եւրոպական սպաներու հաւասար վարձատրութիւն չստանալնուն համար, չեն կրնար ենթարկուիլ առաջարկուած զեղչերուն։ Թղթակիցը խօսքը վերջացնելով կը յայտարարէ թէ իր առաջարկութիւնները եթէ ընդունուին, խիստ լաւ արդիւնք մը պիտի ունենան։

ՍԱԼԱՀԷՏՏԻՆ ԷՖԷՆՏԻ

Սուլթան Մուրատ Ե. կայսեր որդին Սալահէտտին էֆ. անցեալ օր Շիրքէթի 56 թիւ շոգենաւով Գատըգիւղ գնաց և անկէ ալ կառքով Գուրպաղըլը Տէրէի քէօշկը։ Սալահէտտին էֆ. պահ մը հանգիստ առնելէ ետքը, կառքով Չամլըճա գնաց, ուր այցելութիւն տուաւ Սուլթան Ապտ-իւլ-Ազիզ կայսեր որդւոյն՝ Եուսուֆ Իզզէտտին էֆ.ի։

Սապահ, լսելով որ Սալահէտտին էֆ.ի թոշակը ու պարէնը կանոնաւոր չեն տրուիր և մեծ դժուարութեանց կը հանդիպին, ձեռնհաս պաշտօնէութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ՝ վերջ մը տալու համար այդ ողբալի վիճակին։

ԿՐԹԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱՐԱՆԸ

Կրթական նախարարութեան Խորհուրդին գիտական ճիւղին պարտականութեանց մասին սա հրահանգը պատրաստուած է.

—Բոլոր վարժարաններու կազմակերպութեան ու բարեկարգութեան մասին օրինագիծեր և ուսմանց ծրագիրներ պատրաստել. նաև ուսուցիչներու ընտրութեան ու անուանման եղանակին և անոնց յառաջդիմութեան համար օրինագիծ մը։ Ուսուցման զանազան աստիճանները սահմանելու համար որոշումագիր մը։ Մասնաւոր վարժարաններու յատուկ օրինագիծ մը՝ ազատ ուսուցման հիման վրայ. նաև վարժարաններու ուսուցումը քննելու մասին։ Մասնաւոր վարժարաններու մէջ և կամ առանձին ուսում ստացողներու քննութիւնը կատարել, երբ երկրորդական վկայական ուզեն։ Դասագիրքերը հեղինակել կամ թարգմանել տալ. այդ մասին ընկերութիւններ ալ կազմել. եւրոպական համալսարաններուն հետ բանակցիլ. գիտական ուսումնասիրութիւնները քաջալերել ու դիւրացնել և պատրաստուած դասագիրքը քննելէ ու վաւերացնելէ ետքը, անոնց հեղինակներուն կամ թարգմանիչներուն արուելիք մրցանակները որոշել։ Թուրքերէնը յառաջացնելու, անոր ուսուցումը դիւրացնելու և կատարելագործելու համար աշխատիլ և այդ մասին բանակցիլ ձեռնհաս անձերու հետ։ Հեղինակի սեփականութեան իրաւունքին համար օրինագիծ մը պատրաստել։ Մատենադարանները բարւոքել, որպէս զի հանրութիւնը դիւրութեամբ օգտուելու միջոցները ապահովուին։ Այդ մասին և մատենադարանները քննութեան ենթարկելու խնդրոյն համար օրինագիծ մը պատրաստել։ Գեղարուեստին ընդհանրացմանը մասին որոշումներ տալ։ Ուսուցիչներու հմտութիւնը ընդարձակելու նպատակով անոնց յատուկ մատենադարան մը հաստատել և հանրային կրթութեան համար լրագիր մը հրատարակել։ Դասատուներու կրթական գործին և կրթական ժողովներու կազմութեանը մասին օրինագիծ մը պատրաստել։

ՔՈԼԵՐԱՅԻ ԴԷՄ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

Ռուսիոյ մէջ երևան եկած քոլերային հետևանքով, քաղաքապետութեան առողջապահական մարմինը սա որոշումները տուաւ որոնք հինգ-վեց ամիս պիտի գործադրուին.

Ա.—Ռուսիոյ որ և է կողմէն, որ և է ճամբով Կ. Պոլիս մտնելիք ամէն ուղևորի պիտի ընկերացուի թաղապետական բժիշկ մը ու ոստիկան մը։ Այդ ուղևորը հինգ օր բժշկական հսկողութեան պիտի ենթարկուի։

Բ. Թաղապետական Գ. շրջանակին մէջ, յարմար վայր մը, 14 անկողիններով փոքր հիւանդանոց մը պիտի հաստատուի, ուր միքրոպաբան մը պիտի գտնուի մնայուն կերպով։

Գ.—Սկիւտարի մէջ հիւանդանոց մը հաստատուելով պիտի յատկացուի քոլէրայէ վարակուածներու և կամ կասկածելի ախտանիշներով հիւանդացած աղքատներու. ասոնք ձրիաբար պիտի դարմանուին։

Դ.—Քաղաքապետութեան պաշտօնարանին մէջ քիմիական աշխատանոց մը պիտի հաստատուի, ուր կարող քիմիագէտ մը պիտի գտնուի՝ ամէն տեսակ վերլուծում կատարելու համար։

—Շաբաթէ մը ի վեր նոր կանոնագիր մը կը պատրաստուի քոլերայի համար։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Բ. Դրան կողմէ անցեալ իրիկուն հեռագիր մը ուղղուեցաւ Պուլկարիոյ քոմիսէրի փոխանորդին՝ ծանուցանելով հարցնել պուլկար կառավարութեան թէ Պ. Կէշով ինչու տակաւին Կ. Պոլիս չի վերադառնար. նաև պահանջելու որ եթէ պիտի չգայ, անոր տեղ ուրիշ մը անուանուի՝ կայս. կառավարութեան և պուլկար իշխանապետութեան միջև պաշտօնական գործողութեանց չխափանելու համար։ Իգտամ կ՚ըսէ թէ վերոգրեալ զեկոյցին և Ֆէրտինանտ իշխանին Սոֆիա վերադառնալուն հետևանքով յուսալի է որ այս խնդիրը կարգադրուի։ Իգտամ նաև կը յարէ.—«Թէև օտար շրջանակներու ոմանց մէջ զանազան զրոյցներ առաջ բերած է Ռումէլիի երկաթուղիին արևելեան Ռումէլիի մասին, գործադուլի հետևանքով, Պուլկարիոյ կողմէ գրաւումը, սակայն մենք նկատողութեան առնելով սահմանադրական Պուլկարներու և Օսմանցիներու միջև եղած բարեկամական փոխադարձ զգացումները, չենք կարծեր որ գրաւման այս խնդրոյն մէջ իշխանապետութիւնը երկաթուղիի երթևեկութիւնները ապահովելէ զատ ուրիշ միտք մը ունեցած ըլլայ։»

ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՎԻՃԱԿԸ

Սելանիկէն երեքշաբթի օրուան թուականով հեռագիր մը կ՚ըսէ թէ պուլկար կառավարութիւնը նոյն ատեն ետ դարձուցեր է այն կառախումբը ուր մարմին մը կը գտնուէր՝ Ռումէլիի կայարաններու պաշտօնեաներուն ծանուցանելու որ իրենց գործերը շարունակեն։ Պուլկարիայէն անցնող եւրոպական կառախումբերը պուլկար պաշտօնեաներ կը տանին սահմանագլուխին մէկ ծայրէն միւսը։ Վերոգրեալ կառախումբը տակաւին Ճիսրը Մուսթաֆա Փաշա կը գտնուի։

—Մարտինէն կը հեռագրեն երեքշաբթի օրուան թուականով.—Պէտրխան պէյի զօրախումբը Եյուպ գիւղը կը գտնուի օսմ. զինուորներուն հետ։ Վաղը Տիարպէքիրէն ճամբայ ելլելիք զինուորական զօրութիւնը, շրջականերէն եկածներուն հետ միանալով, ճամբայ պիտի ելլէ դէպ ի Ճէյլանէ, որ Եյուպէն երեք ժամ հեռու է։ Եյուպ գտնուողներուն հետ Վիրանշէհր պիտի երթայ։

—Տիարպէքիրէն կը հեռագրեն.—Միլլի Աշիրէթի պէտ Իպրահիմը նուաճելու համար զանազան տեղերէ եկող զօրախումբերը հետզհետէ կը ղրկուին Եմէնի փաշայի հրամանատարութեանը տակ։

—Հալէպէն հեռագիր մը կ՚ըսէ.—Եյուպ գիւղին մէջ 2100 զինուոր համախմբուած են։ Տիրէքի մէջ ալ նոյնքան զինուորներ հաւաքուած են։ Իպրահիմի մօտ համախմբուած զանազան ցեղեր հետզհետէ կը ցրուին և այժմ օրէ օր կը պակսին։ Փութով միջոցներ ձեռք կ՚առնուին, որպէս զի Իպրահիմ չփախչի։

—Ազատութեան հերոս Էնվէր պէյ Սելանիկէն Իզմիր ժամանելուն կը սպասուի։

—Մէրսինի մէջ բեռնակիրներ, նաւավարներ և այդ կարգի անձեր ցոյցեր ըրին, յայտարարելով որ արմտիքի գիները բարձրանալուն և հացի գինը աւել ըլլալուն հետևանքով պէտք է նահանգէն դուրս արմտիքի արտածումը արգիլել և հացին գինը աժանցնել, սակայն զինուորները ու ոստիկանները միջամտեցին և գլխաւորները ձերբակալեցին։

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ ՇԱՀԻՆ ԴԷՄ

Պարսկաստանի մէջ կացութիւնը ծանրակշիռ հանգամանք մը առած է։ Պարսկական Միութեան ու Յառաջդիմութեան Կոմիտէին ստացած մէկ հեռագիրը կը ծանուցանէ թէ Պարսից կրօնական պետը, որ Նէճէֆ (Քէրպէլա) կը գտնուի, կրօնական պատերազմ հրատարակեր է Պարսից Շահին դէմ։ Այդ վճռագրին համաձայն, բոլոր Պարսիկները, 7էն 70 տարեկան, պէտք է քալեն Շահին դէմ, որ բացարձակապէս կը մերժէ տալ Սահմանադրութիւնը, թէև համապատասխան ըլլայ Քուրանին։ Պարսիկ Կոմիտէն, երբ այս հեռագիրը ստացաւ, Կ. Պոլիս գտնուող բոլոր Պարսիկները երէկ առտու ժամ 3ին հրաւիրեց Վ՚ալիտէ խանի մէջ գումարուելու։ Նոյն Կոմիտէն հրամանով բոլոր Պարսիկները խակոյն փակեցին իրենց խանութները և վաճառատուները։

—Ատրպատականի պարսիկ ազատականները թախանձանօք կը խնդրեն Երիտասարդ-Թուրքերէն օգնել իրենց՝ Պարսկաստանը ազատելու անհարկու բռնապետութեան ձեռքէն, որ անտանելի ըլլալու համար ամէն ճիգ կը գործէ։ Ատրպատականի ազատականները յուսահատ չեն ապագային համար. միայն իրենք հարիւր հազար հոգի զինեալ զօրութիւն կը կազմեն։

— Պետերսպուրկէն կը հեռագրեն Թայմզի թէ Պարսից Շահը մէկ քանի օրէն ընտրութեան նոր կանոնագիր մը պատրաստել տալով Ազգային Ժողովը պիտի հրաւիրէ։ Պետերսպուրկի պաշտօնական շրջանակներուն մէջ կը կարծուի թէ հակառակ պարագային Շահին դիրքը ու կեանքը վտանգի տակ պիտի մնայ։

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ

ԳՈՐԾԱՒՈՐՆԵՐՈՒՆ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ

Խասգիւղի գործարանին բոլոր գործաւորներն ալ օրականի յաւելում պահանջելով առջի ցերեկ գործադուլ ըրին։ Երէկ 300ի մօտ գործաւորներ դրօշակներով և կարգապահութեամբ և Պաշը Ալիի ճամբով Այա-Սօֆիայի մզկիթը և յետոյ Շիրքէթի վարչութեան պաշտօնատանին առջև հաւաքուեցան, իրենց պահանջումներուն պատասխանն առնելու համար։ Սակայն վարչութեան պաշտօնեաներէն մէկ-երկուքը Պաշը Ալի երթալով վարչապետին տեղեկութիւն կուտան թէ գործաւորները պաշտօնատունը կոխելու եկած են, որով 2-3 գումարտակ զօրք, բազմաթիւ բոլիսներ և գոմիսէրներ կը ղրկուին զանոնք ցրուելու համար. զօրքերը բռնութեամբ կը ցրուեն ցուցարարները, անոնց ձեռքի դրօշները կը կոտրեն և անկարգութեան տեղի կուտան։ Սակայն ի վերջոյ Բ. Դուռնէն եկած հրամանի մը վրայ որ կը ծանուցանէր թէ սխալ տեղեկութիւն տրուած էր գործաւորներուն դիտումներուն մասին, զօրքերը կը քաշուին, և գործաւորներուն կը յայտարարուի թէ իրենց պահանջումը նկատողութեան պիտի առնուի։

Այս առտու ժամը 3ին գործաւորները՝ Շիրքէթի Վարչութեան Պաշտօնատեղին պիտի հաւաքուին։ Բոլոր գործաւորներն ալ վարչապետին բողոքած են իրենց ընթացքին մասին սուտ տեղեկութիւններ տուող պաշտօնէից մասին և անոնց պաշտօնանկութիւնը կը պահանջեն։

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Նախարարաց Խորհուրդը, իր առջի օրուան նիստին մէջ, զբաղեցաւ երեսփոխանական ընտրութեանց խնդրով։ Տէֆթէրխանէի մասին ալ խորհրդակցելով, հարիւր երեսուն հոգի պաշտօնեաներու ցանկէն հանուեցան։

—Բ. Դրան զրուեցաւ թէ կայս. անձնական գանձուն, Հիճազի երկաթուղիին և ուրիշ հաստատութեանց ժամանակին տրուած զանազան մենաշնորհներ կառավարութեան թողուին՝ զայնս շահագործելու համար։ Իգտամ իբրև օրինակ ցոյց կուտայ Տոլմա Պաղչէի կալուածը, որ հիմա վնաս կ՚ընէ, և եթէ անանուն ընկերութեան մը յանձնուի, տարեկան 25-30,000 ոսկիի հասոյթ պիտի արտադրէ։

—Եվգաֆի նախարար Էքրէմ պէյ կրթական նախարարութեան ընտրելի է, որով ներքին գործոց նախորդ նախարար Րէշիտ փաշայի առաջարկուեցաւ Եվգաֆի նախարարութիւնը, սակայն մերժեց իր վատառողջութեանը բերմամբ, ըսելով որ ձմեռը պիտի հարկադրուի կամ Եգիպտոս և կամ Ֆրանսայի հարաւային կողմը երթալ։

—Ֆրանսայէն գալիք ելմտական խորհրդական Պ. Շառլ Լօռան Պայրամէն ետքը Կ. Պոլիս պիտի ժամանէ։

—Վաճառական Արտակ էֆ. Մոսիկեան, տեղեկագիր մը մատուցանելով Մեծ-Եպարքոսին, ելմտական գանձուն համար տարեկան 520,000 ոսկիի հասոյթ մը ցոյց տուաւ, առաջարկելով ասոր 460,000 նաւային զօրութեան յաւելմանը յատկացնել և 100,000ն ալ աւելցնել զինուորական հանգստեան թոշակի մնացեալին վճարուելուն վրայ։

—Ոստիկանութեան նախարարին նախագահութեամբ կազմուած յանձնաժողով մը, որ կը բաղկանայ վերաքննիչ ատեանին ընդհանուր դատախազէն և Պոլսոյ, Բերայի ու Սկիւտարի ոստիկանութեան տնօրէններէն, կը զբաղի նահանգներու ոստիկաններուն ընտրութեամբը։ Ոստիկան գրուելու համար դիմում ընողներէն ընդունելի գտնուածներուն երդում ընել տրուեցաւ։

—Շէնքերու կանոնագիրը բարեփոխելու համար յանձնաժողով մը կազմուեցաւ։

—Տէրութեան պաշտօնաթերթը՝ Թագվիմի Վագայի մօտերս պիտի սկսի ամէնօրեայ հրատարակուիլ։

—Մեզին, Գարակէօզ, ու Թանինի լրագիրներուն դէմ բացուած դատերը, Տպագրական կանոնագրին 34րդ յօդուածին համաձայն, Բ. Դրան մէջ հինգ հոգիէ կազմուելիք մարմնոյ մը կողմէ քննուելէ ետքը, դատական պաշտօնարանին պիտի յանձնուին։

—Ներքին գործոց խորհրդական անուանուեցաւ Ամէտի դիւանին տնօրէն Ատիլ պէյ, որուն յաջորդեց Եպարքոսական մէքթուպճի Ասաֆ պէյ. անոր ալ յաջորդեց Ներքին գործոց նախարարութեան մէքթուպճի Ալի Ֆուատ պէյ։

—Թուլչայի կառավարիչ ու հրամանատար անուանուեցաւ Սելանիկի ոստիկան-զինուորներու հրամանատար և ապա յիշեալ գնդապետ Ճամիլ պէյ։

—Պոլսոյ պատժական առաջին դատարանը, վերջերս, դատեց թաղապետական Զ. շրջանակին ելմտական դիւանին պաշտօնեաներէն Հիտայէթ էֆ.ն, որ վեհ. Սուլթանին դէմ անպատշաճ խօսքեր ըրած էր։ Հիտայէթ էֆ.ի արարքը հաստատուելով և պետական պաշտօնատար մը ըլլալը իբրև ծանրացուցիչ պարագայ նկատուելով, դատապարտուեցաւ երկու տարուան բանտարկութեան։

—Գահիրէէն կը հեռագրեն Ռոյթէրի թէ սեպտ. 14ին 26րդ. տարեդարձն է Անգլիոյ կողմէ Եգիպտոսը գրաւուելուն, որով Եգիպտոսի ազգայնականները Անգլիոյ դէմ միթինկ մը գումարեր և հեռագիր մը ուղղելով Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարարին Եգիպտոսի անմիջական պարպումը պահանջեր են։

—Պարսից դեսպանը, Մեծ-Եպարքոսին ու արտաքին գործոց նախարարին դիմելով, ցոյց տուաւ իր կառավարութենէն ստացած մէկ հեռագիրը թէ օսմ. զինուորները ետ չեն առնուած սահմանագլուխէն։ Մեծ-Եպարքոսը հրամայեց պաշտօնագիր մը ուղղել պատերազմական նախարարութեան՝ սահմանագլուխին զինուորները ետ առնելու համար։

—Յունաստանի նախկին նախարարապետ Պ. Ռալլիս, որդին, հարսը, ծովային նախկին նախարար Պ. Տէլեաննիս և ուրիշներ առջի առտու Կ. Պոլիս ժամանելով Բերա Բալլէս իջեւանեցան։ Հիւրերը ընդունուեցան հելլենական դեսպանին և պաշտօնեաներուն կողմէ։

—Օրոզտի Պաք վաճառատունը դեռ գոց է, վասն զի գործադուլը կը շարունակէ։ Տնօրէնին ու պաշտօնեաներուն խորհրդակցութեանց արդիւնքը Բարիզի
կեդրոնին հաղորդուեցաւ, ուրկէ պա-
շէքէրճիներն ալ գործադուլ ըրած են։
պասխանի կը սպասուի։ Ուզուն-Չարշըի

—Ներքին գործոց նախարարութիւնը գրեց Մեծ-Եպարքոսին որ Մամուլի պատկանող հինգ վեց հոգի քննութիւն կատարեն Միզան լրագրին տէր Մուրատ պէյի մասին։

—Մեծ-Եպարքոսը, առջի օրը, կայս. պալատ երթալով Վեհ. Սուլթանին ներկայացաւ։

—Ձեռնհաս պաշտօնատունը, կ՚ըսէ Լ. Հէրըլտ, իմանալով որ հեռագրատան պաշտօնեաները և հեռագրական ու թղթատարական ցրուիչները համաձայնած են գործադուլ ընելու համար, ծանոյց անոնց որ եթէ իրենց ծրագիրը գործադրեն, կառավարութիւնը խիստ միջոցներ ձեռք առնէ իրենց դէմ։

—Վաճառականի պաշտօնեայ Յարութիւն էֆ. Պ. Կիւլպէնկեան, երեքշաբթի գիշեր Բերա, Ֆէրիքէօյ, ժամ 3ին իր տունը գացած ատեն զինեալ երեք չարագործներ վրան յարձակեցան. անոնցմէ մէկը Յարութիւն էֆ.ի վիզը պրկելով գետինը պառկեցուց. միւս երկուքն ալ կուրծքին վրայ չոքելով, չորթեցին ոսկի ժամացոյցը ու շղթան, գմելին, դրամապանակը, որ կը պարունակէր երկու ֆրանսական ու երկուքուկէս օսմ. ոսկի և մաս մը մանր դրամ։ Չարագործները փախան, խեղճը փողոցին մէջ գետնատարած թողլով։ Քիչ ետքը ուշաթափեցաւ։ Զարմանալի է թէ այդ տեսակ կեդրոն տեղ մը ինչպէս առանց հսկողութեան կը մնայ։

—Բրէտի Լիոնէի, Վինէր Պանք Ֆէրայնի և Աթէնքի Պանքային բոլոր ճիւղերը գոց պիտի մնան շաբաթ 26 սեպտ. ու երկուշաբթի 5 հոկտ. (Ն. Տ.)։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՍՈՖԻԱ, 23 սեպտ. — Տէմօքրատիք կուսակցութեան թերթը՝ Բրէբօրէց, խօսելով պուլկար կառավարութեան ընթացքին վրայ՝ Ռումէլիի երկաթուղիներու Ընկերութեան հանդէպ, կ՚ըսէ որ այդ ընթացքը արդիւնք է այն իրողութեան թէ Ռումէլիի երկաթուղիին պաշտօնեաները, գործադուլին ատեն, օսմ. զինուորական կառախումբեր ղրկած են Կ. Պոլսէն դէպ ի պուլկարական սահմանագլուխը։ «Այս իրողութիւնը, կը յարէ նոյն թերթը, նոյն իսկ կասկածներ առաջ կը բերէ Կ. Պոլսոյ մէջ հնարուած ու սարքուած գործադուլին նպատակին համար։ Պուլկարական շահերը, երկրին պաշտպանութեանը համար, այդ պարագային կը պահանջեն Ռումէլիի երկաթուղիին իրաւանց ու պարտականութեանց վերաքննութիւնը, մանաւանդ պարտաւորութիւն մը այդ Ընկերութեան համար, որպէս զի պարտական ըլլայ կատարելապէս երաշխաւորել Պուլկարիոյ ազգային պաշտպանութիւնը։»

ՔԷՕԼՆ. — Պերլինէն կը հեռագրեն Քէօլնիշէ Զայթունկի.—«Թէ՛ հոս և թէ Վիէննայի մէջ ցաւով իմացուեցաւ Պուլկարիոյ ընթացքը՝ Ռումէլիի երկաթուղիներու վարչութեան հանդէպ։ Որոշ կը նկատուի թէ ձեռք առնուած միջոցը առժամեայ է և թէ քիչ ատենէն ետ պիտի առնուի, քանի որ գործադուլը աւարտած է։ Սակայն ամէն պարագայի մէջ, Պուլկարիոյ մէջ այդ տարօրինակ ընթացքին համար առաջ բերուած պատճառները բնաւ չեն կրնար արդարացնել ու ներելի ընծայել պուլկար կառավարութեան գործելու եղանակը։»

ՊԷՇՏԻ.—Պուլկարիոյ Ֆէրտինանտ իշխանը ու իշխանուհին հոս ժամանեցին և խիստ փայլուն կերպով ընդունուեցան։ Հոֆպուրկի պալատին մէջ կէսօրին իշխանին ու իշխանուհիին ի պատիւ տրուած հացկերոյթին ատեն Ֆրանց Եոզէֆ կայսրը սա բաժակաճառը արտասանեց.

«Ինձ համար մասնաւորապէս հաճելի է Ձեր Բարձրութեան յայտնել այն հաճոյքը զոր կը զգամ Ձեր կողմէ Հունգարիոյ մայրաքաղաքին տրուած այցելութենէն։ Այս հաճոյքը աւելի մեծ է, անոր համար որ Ձեր մեծանուն ամուսնին ալ Ձեզ կ՚ընկերանայ։ Նաև շատ երջանիկ ու շնորհակալ եմ որ իմ գահակալութեանս 60րդ տարեդարձին առթիւ կը փութաք Ձեր շնորհաւորութիւնները անձամբ յայտնել։ Սրտագին բարի գալուստ մաղթելով Ձեր Բարձրութեան, հաճելի է ինձ Ձեր այս այցելութիւնը իբրև թանկագին գրաւական մը նկատել զարգացմանը համար այն բարւոք յարաբերութեանց — զորս հաճոյքով կը տեսնեմ — որոնք արդէն գոյութիւն ունին Աւստրիոյ-Հունգարիոյ և Պուլկարիոյ միջև։ Ջերմ մաղթանքներ կ՚ընեմ այդ երիտասարդ երկրին բարգաւաճմանը համար, որ Ձեր Բարձրութեան իմաստութեանը և պուլկար ժողովուրդին նշանաւոր յատկութեանց շնորհիւ գովելի թռիչք մը առած է։ Բարեկամական անկեղծ զգացումներ տածելով Ձեր Բարձրութեան համար, բաժակս կը պարպեմ Ձեր, իշխանուհիին և իշխանական գերդաստանին կենացը։»

Ֆէրտինանտ իշխան ալ սապէս պատասխանեց.

«Ձեր Վեհափառութեան արտասանած բարեացակամ ու շնորհալի խօսքերուն համար մեծապէս յուզուած եմ։ Թոյլ տուէք որ ամէնէն առաջ ասոնց համար շնորհակալութիւն յայտնեմ իշխանուհիին և իմ անունով։ Յոբելեանի այս տարւոյն կը պարտիմ իմ շնորհաւորութիւններս Ձեր Վեհափառութեան մատուցանելու պատիւը — ինչպէս ըրած են ուրիշ վեհապետներ — Ձեր գահակալութեան վաթսուներորդ տարեդարձին առթիւ։ Արդարև Ձեր Վեհափառութեան մասին ունեցած ակնածանքիս վրայ աւելցած է երկիւղած սէր մը և այն յիշատակը թէ Ձեր քաջարի բանակին մէջ ծառայած եմ։ Երախտագիտութեան և ոգևորութեան այդ զգացումները սրտիս մէջ աւելի կը թրթռան, երբ խորհիմ ինձ եղած սիրալիր ընդունելութեանը վրայ այս հիանալի քաղաքին մէջ՝ մայրաքաղաք Հունգարիոյ, այնքան հարուստ քաղաքային առաքինութիւններով և զինուորական փառքերով։ Շնորհակալութիւն յայտնելով Ձեր համակրական խօսքերուն համար այն երիտասարդ ու արիասիրտ ժողովուրդին նկատմամբ, որուն ճակատագիրը կը վարեմ աստուածային Նախախնամութեամբ, կը մաղթեմ որ Աստուած երկար ատեն պահպանէ Ձեր Վեհափառութիւնը՝ իր ժողովուրդին համար։ Բաժակս կը պարպեմ Ձեր Վեհափառութեան կենացը։»

ՍՈՖԻԱ.—Այսօր պուլկար կառավարութեան յանձնուած Օսմ. Տէրութեան ծանուցագիրը կը յայտարարէ թէ չի կրնար ընդունիլ որ Ռումէլիի երկաթուղիի գծեր գոյութիւն ունենան պուլկար հողի վրայ. նաև կը պահանջէ խակոյն վերադարձնել գրաւեալ գիծերը։

—Ռումէլիի երկաթուղիին Սոֆիայի ներկայացուցիչը, որ երկրորդ անգամ բողոքեց գիծերուն գրաւմանը մասին, դեռ պատասխան չստացաւ պուլկար կառավարութենէն։ Հետևաբար բանակցութիւնները դեռ սկսած չեն։

ԼԱ ՀԷ.— Քար մը նետուեցաւ կառախումբի մը վակոնին վրայ, որ Հոլանտայի մայր թագուհիին յատկացուած էր։ Քարը զարնուեցաւ կայարանապետին։

ՄԻՒՆԻԽ.— Բոլորովին սխալ է այն լուրը թէ Միւնիխի մէջ քոլերայէ դէպք մը պատահած ըլլայ։

ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ
Բերա, Եէշիլ փողոց, Թիւ 1

Ուսումնարանին քսաներորդ տարեշրջանը կը սկսի առաջիկայ Սեպտեմբեր 1/14, երկուշաբթի օրը։

Օսմ. Սահմանադրութեան դպրոցական հաստատութեանց համար շնորհած ազատութեան ճշմարիտ գաղափարն բազմաշահ ազդեցութիւնն յօգուտ գործածելով և նոր կեանքին ու յառաջդիմութեանց նպատակայարմար պէտքերն աչքի առջև ունենալով, ներկայ տարեշրջանին մէջ օգտաւէտ բարեփոխումներ պիտի ըլլան ի յառաջդիմութիւն հայ մանկտւոյն։

Արձանագրութեան և մանրամասն տեղեկութեանց համար պատուական ազգայինք կրնան դիմել Տնօրէնութեան, ամսոյս 21, հինգշաբթի օրէն սկսեալ, առաւօտները մինչև կէս օր։

10—8 (Խնամակալութիւն)

ՎԱՂՈՒԱՆ ԹԻՒՈՎ

ԽԱՂԱՂԱԿԱՆՔ ՆԵՐՍՆ ԵՒ ԴՈՒՐՍԷՆ ԵԿՈՂ ՀԱՅՔ — Գ. Դ. ՄՈՄՃԵԱՆ

ՅՈՅՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ — ՀՐԱՆԴ

ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ՄԱՅՐԸ — ԶԻԹՈՒՆԻ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԿԵՐ ՇԱՀՐԻԿԵԱՆԻ

Ժամանակակից պետութիւնների ծագումը պատմական ընթացքում կատարուած աշխարհակալութիւնների ու արշաւանքների մէջ պէտք որոնել, որոց կնիքն էր տիրապետութիւնը ուժեղների թոյլերի վրայ:

Այդ իսկ պատճառով, նախկին ժամանակներում առհասարակ, և դեռ մեր ժամանակում յայտնի երկիրներում ժողովուրդները իրանց ենթարկուած պետութիւնների ո՛չ թէ քաղաքացիները՝ այլ հպատակները, ստրուկներն էին, որոնք պետական կեանքի մէջ որ և է կամք արտայայտել չը կարողանալով միմիայն կամակատարներ լինելու սահմանուած էին, և այդ վիճակը ամենամեծ արգելքն էր հանդիսանում յառաջդիմութեան, կեանքի զարգացման:

Բնութեան մէջ ամէն մի օրգանական կեանք ենթակայ է բարեշրջման, էվօլիւցիայի և զարգացման: Բնութեան այս ընդհանուր օրէնքից բացառութիւն չէր կարող կազմել և չէ կարող կազմել մարդկային օրգանական կեանքը:

Բնութեան ֆիզիքական մի այլ օրէնքով, ճնշուած ուժը իրան ճնշողին, ճնշող ուժին դէմ պայքում, բողոքում կ'առաջացնի: Նոյն օրէնքի ազդեցութեամբ և ժողովուրդները իրանց հասած քաղաքակրթութեան կամ գիտակցութեան աստիճանի համեմատութեամբ պայքել են իրանց էվօլիւցիայի բնական ընթացքի, ազատ զարգացման դէմ ճնշող ուժի դէմ, որի հետեւանքով քաղաքակիրթ երկիրներում պետական կազմերը փոխարկուել են Սահմանադրական մի քանի ձեւերի, որոնց մին է Սահմանադրական Միապետութիւնը:

Սահմանադրական Միապետութիւն տերմինը դուցէ աւելի համապատասխան է իր բովանդակութեան քան բացարձակ Միապետութիւնը, վասն զի Սահմանադրական Միապետութեան մէջ երկրի ամանդութիւնների համաձայն Միապետի վեհապետական իրաւունքն ու անձեռնմխելիութիւնը նուիրագործուած պահպանուելով հանդերձ իշխում է օրէնքը, իսկ բացարձակ Միապետութեան մէջ միապետի անունով իշխում են բազմաթիւ իշխանաւորներ՝ որոնք միջամտում են ժողովրդների ո՛չ միայն հասարակական, այլ և անհատական առօրեայ կեանքի մէջ:

Այս պատճառով էլ, նորագոյն քաղաքագիտական իրաւունքի լեզուով պետական կազմերը բաժանւում և անւանւում են երկու գլխաւոր ձեւերի — ոստիկանական և իրաւական:

Իրաւական պետութեան մէջ, ինչպէս գիտէք, իշխում է ոչ իշխանաւորների անմիջական կամքը, այլ օրէնքը՝ որ բղխում է ժողովրդից, իր ներկայացուցիչների օրէնսդրական մարմնի միջոցով:

Բայց պետութիւնները լինում են պարզ և բարդ, այսինքն պետութիւնները կազմող ժողովուրդները լինում են կամ միատարր՝ որ համարեա հազուադէպ է, կամ բազմատարր, որպիսին է և Օսմանեան կայսրութիւնը:

Որպէս զի մի իրաւական պետութիւն իրականապէս էլ իրաւական լինի, որպէս զի նոյն պետութեան մէջ հռչակուած — որպիսին և մեզանում — ազատութիւնը, հաւասարութիւնը և եղբայրութիւնը կեանքի իրականութեան մէջ արմատացած ու նուիրագործուած լինի, բնական ու տրամաբանական անհրաժեշտութիւն է որ երկրի բազմազան տարրերն ու մասերը պետութեան երեք գլխաւոր — Օրէնսդրական, Արդարադատական և Գործադիր — ուժերի մէջ իրանց համեմատական մասնակցութիւնն ու ձայնը ունենան:

Օրէնսդրական իշխանութիւնը — պարլամենտը չի կարող երբէք ժողովրդի կամքը, ցաւը, պահանջը, կարիքը, հաւասարութիւնը արտայայտել, եթէ նա չի ներկայացնում պետութիւնը կազմող տարրերը իրանց թւոյն համեմատութեամբ: Նոյն տրամաբանական եզրակացութեամբ, և Արդարադատութեան ու Գործադիր իշխանութիւնները չեն կարող արդարութեան հաւասարակշռութիւնը պահպանել եթէ այնտեղ չեն գործակցում — պետութեան զանազան մասերում տեղական պայմանների թելադրած ոգով — օրէնսդրութեան մէջ մասնակցող զանազան տարրերը իրանց համեմատական թւով, հակառակ պարագայում կամ մի մեծամասնութիւն և կամ փոքրամասնութիւն անտես առած կը լինի միւսին և կը խախտի այն հաւասարութիւնը և եղբայրութիւնը՝ որոնք հռչակուած են հիմնական օրէնքներում:

Զանազան տարրերի համեմատական թւով գործակցութիւնն ու երկրի զանազան մասերի իրանց տեղական գործերում ձեռներէցութիւնն ու իրաւասութիւնը ոչ միայն չի խանգարի պետական ամբողջութիւնը, այլ մանաւանդ մի գերազանց անհրաժեշտութիւն է նոյն ամբողջութեան, պետական օրգանիզմի զարգացման համար:

Զէնից, ի հարկէ շատերը, որոնք յուսեցին անցեալ չաբաթ իշխան Սապահէտտինի դասախօսութիւնը, յենւում են անշուշտ նրա մատնանշած մի մեծ ճշմարտութեան թէ «բոլոր մեծ պետութիւնների պատմութեան ընթացքում անկումները հետեւանք են նրանց ծայրայեղ կեդրոնացման վարիչ ուղղութեան:»

Ես թոյլ եմ տալիս ինձ դիտելու որ այս ճշմարտութիւնը մի մասն է միայն ամբողջ ճշմարտութեան: Հռոմէական, Յունական, Մակեդոնական, Փիւնիկական, Արաբական, Բաբելոնական և այլ պետութիւնների անկումն ու անհետացումը հետեւանք է եղել ոչ միայն ծայրայեղ կեդրոնացման՝ այլ և ազգերի մին միւսին քաղաքականապէս գերազանցելու մրցման:

Ամբողջ պատմական ընթացքում կարմիր թելի նման անընդհատ երեւցող այդ կործանարար մրցման մեծ սխալն ու ոճիրը շարունակւում է գործուել և մեր օրերում նոյն իսկ փոքր ազգերի կողմից:

Կամ այս ոճիրը քօղարկելու, և կամ նրա զայրացիչ հետեւանքներին վերջ տալու համար շատ անգամ հարց է դրուել թէ ինչ՞ն ազգային հարց, ինչ արժէք ունին առանձնապէս այս կամ այն ազգութիւնները քանի որ պետական ընդհանուր ըմբռնումը և շահերը գերազանցելի են:

Ես չեմ կանգ առնի զանազան ժամանակներում և դարերում, նոյն իսկ մէն մի ազգի զանազան դասակարգերի ունեցած ըմբռնումները, սահմանումները ազգութիւնը բնորոշելու համար, որոնք թելադրուած են մէն մի ժամանակի սոցիալական ու անտեսական տիրող պայմաններից. ես բաւական եմ համարում յիշել որ նոյն իսկ անցեալ դարում, սոցիալական վարդապետութիւնների ծայրայեղ ձախակողմեան վարդապետներ յարձակուել են ազգային գաղափարի դէմ: Պէտք է հաւանական ենթադրել որ այդ յարձակումներն էլ առաջ էին եկել տիրող դասակարգերի յանուն ազգայնութեան քաղաքականապէս և անտեսապէս մրցման աւերիչ երեւոյթների ազդեցութեան տակ:

Բայց լուրջ ուսումնասիրութիւնները այդ երեւոյթների խորը քննելով առաջ բերին աւելի լուրջ եզրակացութեան, և անցեալ տարի Գերմանիայում գումարուած միջազգային ընկերվարական Քոնգրէն յայտարարեց թէ ազգութիւնները մարդկութեան ներքոյանդամութիւններն են:

Ես թոյլ եմ տալիս ինձ աւելացնելու նոյն տրամաբանական հետեւողութեամբ, որ ինչպէս անհատները ընտանիքի, ընտանիքները գաղութների, համայնքների, և համայնքներն ու քաղաքները կազմում են պետութեան ներքոյանդամութիւնը, նոյնպէս և ազգերը ներքոյանդամութիւնն են ընտանիքների, համայնքների և քաղաքների, որոնց ամբողջութիւնն է կազմում Պետութիւնը, և այդ բազմազանութիւնը ներկայացնում է բնութեան հրաշալիքը կազմող բազմազանութեան ներդաշնակութիւնը և իմաստը յառաջդիմութեան:

Օրգանական մարմինների ամէն մի անդամը կամ մասնիկը իր դերն ունի ամբողջ մարմնի կեանքի ու զարգացման մէջ. այդ մասնիկներից մէկի անգործունէութիւնը, վնասուիլը ազդում է ամբողջ մարմնի, մեքենայի ամբողջական գործունէութեան վրայ. ուստի և ամբողջ մարմնի կենսական ու բնական պահանջն է որ մէն մի մասնիկ իր դերին մէջ գտնուելու բոլոր յարմարութիւնները ունենայ, մէն մի մասնիկ իր գործունէութեան նպաստող բոլոր պայմաններին տէր լինի, որպէս զի ամբողջ կողմը իր ընդհանուր շարժման, գործունէութեան ընթացք կարողանայ տալ:

Պարզ է ուրեմն որ պետական կազմի մէջ, ուստի և Օսմանեան Կայսրութեան ամբողջութեան մասնիկները, անդամները իրենց գրաւած դիրքի և թւոյ համեմատութեամբ պէտք է համագործակցին և այդ համագործակցութեան նպաստող պայմաններին տէրը լինին ներդաշնակօրէն և առանց մին միւսին գերազանցելու մրցման:

Մրցումը կը լինի և պէտք լինի միմիայն քաղաքակրթութեան ծառայելու ստեղծագործական ընդունակութիւնների և աշխատանքների մէջ, որ իմաստն է յառաջդիմութեան ու զարգացման:

Մխիթարական է, որ ըստ երեւոյթին, Օսմանեան Կայսրութեան բազմազան տարրերը և մանաւանդ յառաջադէմ բանակն ու Թուրք ինտելիգենցեան ըմբռնել են այս ճշմարտութիւնը, ու խոստանում են պաշտպանել անխտիր ամէնի համագործակցութիւնը և հաւասարութեան սկզբունքի կեանքի մէջ կիրառութիւնը, որի ապահովութեան համար անհրաժեշտ է մտցնել օրէնսդրութեան մէջ համապատասխան տրամադրութիւններ:

Այս ուղղութեամբ, հաւատացած եմ որ երբեմնի քաղաքակրթութեան օրրան Արեւելքը այլեւս ստիպուած չի լինի Արեւմուտքի քաղաքակրթութիւնից դասեր առնելու, ուր ժողովուրդների ստուար մեծամասնութիւնը կազմող աշխատաւորը իր աշխատանքի ու արդիւնքի վայելքը չունի:

Ես հաւատացած եմ, որ իրական կեանքի մէջ մտցնելով արդարութիւնն ու հաւասարութիւնը, Օսմանեան Կայսրութեան բազմազան ազգերի համագործակցութիւնը երկրի, Պետութեան ամբողջութեան զարգացման այնպիսի զարկ կը տայ, որ Արեւելքը կը դառնայ վերստին քաղաքակրթութեան Արեւը և կը ճամբի, կ'արձակի իր լոյսի ճառագայթները Արեւմուտքին, տեւղերքին և կ'իրականացնէ ոչ միայն ազգերի ներդաշնակ եղբայրակցութիւնը՝ այլ և համայն մարդկութեան, որի ներբովանդակութիւնը կազմող անդամներից մինը լինելով հանդերձ կը լինինք նաեւ համամարդկային առաքելութեան նախակարապետներից մինը:

◆

ՏԵՂԱՊԱՀԻՆ ԲՈՂՈՔԸ

ՔԻՒՐՏԱԿԱՆ ՇԱՀԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ԴԷՄ

Մուշէն Պատրիարքարան հասած հեռագիր մը կը բողոքէ անդեօյն Քիւրտերէն համբաւաւոր աւազակ Կէնծօյի դէմ, որ վերջերս Բաղէշի մէջ երկու եղբայրներ աշխատած միջոցին սպաննած էր և տեղական կառավարութիւնը բան մը չէր րրած անոր մասին: Տեղապահ Սրբազանը դիմում րրած ըլլալով Ներքին գործոց Նախարարութեան, Հաքքը պէյ 8 Սեպտ. թուականով ծածկագիր աղօտ հեռագիր մը ուղղեց Բաղէշի կուսակալութեան և յանձնարարեց որ տեղի ունեցած զինուրութենէն մասին փութով ու կատարեալ քննութիւն կատարուի և օրինական միջոցներ ձեռք առնուի յիշեալ ոճրագործութեան նկատմամբ:

◆

ԻՐԱՏԷՆԵՐ

Սամոսի Առաջնորդ Տ. Սահակ վրդ. Օտապաշեանի պաշտօնը հաստատող Պէրաթը գործակատարութեան միջոցաւ յանձնուեցաւ Պատրիարքարանին: Նոյնպէս Արդամէքի և Խարբերդի Հիւսէյնիկի ազգ. վարժարաններուն շինութիւնները արտօնող իրատէները եւս շնորհուեցան:

◆

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

1. Սահմանադրական հիմերով կազմուած Օսմանեան հայրենիքի հողմէկ մնալ, մերժել ամէն անջատական գաղափար:

2. Սահմանադրական ռեժիմի դէմ գործուելիք ամէն փորձերու դէմ մաքառիլ:

3. Սահմանադրական վերաքննութիւն ժողովրդական իրաւանց ընդլայնման հիման վրայ:

4. Նահանգաց վարչային իրաւասութեանց ընդլայնում մեծագոյն սահմանով:

5. Վերջին 30 տարիներու մէջ յափշտակուած հողերու և կալուածներու հատուցումը իրենց տէրերուն, յափշտակութիւնն ըլլայ յայտնի, ըլլայ օրինական ձեւերով:

6. Համաձայն Օսմ. Սահմանադրութեան պահպանում ազգ. առանձնաշնորհմանց որոնց մէջն է կրթական գործը զոր զանազան ազգութիւնները կը վարեն:

7. Զանազան ազգութեանց կրթական ծախքերու վճարումը պետական սնտուկէն:

8. Հարկային դրութեան հիմնական բարեփոխում և հարկերու թեթեւացում, ծախքերու խնայողութիւն, տնտեսական բացարձակ ձեռնատուութիւն այն գաւառներուն որոնք վերջին տարիներու քաղաքական աղէտներէն վնասուած են:

9. Մինչեւ ցարդ զինուորական ծառայութեան չի մասնակցող ազգերու և ցեղերու անմիջական մասնակցութիւն. Տէրութեան զինուորական ուժերուն կատարելագործում:

10. Պետական վարժարաններու մուտքի դիւրացում. Եւրոպա ուղարկել ամէն տարին 500 ուսանողներ, ազգութեանց համեմատական չափով. պետական լեզուի տարածում տեղական լեզուներու հետ:

11. Գործաւորներու, երկրագործներու և առհասարակ աշխատաւորներու դասին վիճակի բարւոքում:

12. Դատական բարենորոգումներ:

Օսմ. Սահմանադրական Ակումբի
Հիմնադիր Մարմին

◆

ԲՈՂՈՔՆԵՐ ԵԷՆԻՇԷՀԻ ՀԱՅԵՐԷՆ

Եէնիշէհիի ազգայինները հեռագրաւ դիմում րրած են Տեղապահ Սրբազանին և բողոքած՝ Ովեսիյէ լեռան ստորոտը հաստատուած գիւղերու պօշնակներուն դէմ, որոնք միշտ զանազան միջոցներով կը վնասեն Հայերուն: Անցեալ օր Եէնիշէհիի Հայերու խումբ մը անտառէն վերադարձի միջոցին յարձակում կը կրէ պօշնակներէ որոնք կը վիրաւորեն խեղճ գիւղացիները և ունեցածնին ալ կը յափշտակեն: Թէեւ գիւղացիները տեղւոյն միւտիւրին միջոցաւ բողոքած են Իզնիկոյի գայմագամին՝ սակայն օգուտ չէ րրած և յարձակողները անխռով մնացած են: Հին ռեժիմը դեռ կը տիրէ տեղւոյս մէջ, կ'ըսեն բողոքագրի Եէնիշէհիրցիները: Տեղապահ Սրբազանին կողմէ այս բողոքը թագրիրով մը պիտի հաղորդուի պատկանեալ իշխանութեան:

◆

ՀԱՆԳԻՍՏ

ՍԱՀԱԿ ԱՐՔԵՊԻՍԿ. ՀԱՃԵԱՆԻ

Ցաւով կ'իմանանք թէ Սահակ արքեպ. Հաճեան, որ երկար ատենէ ի վեր մտահոգիչ հիւանդութեամբ մը կը տառապէր, չորեքշաբթի գիշեր ժամը 4ին իր հոգին աւանդեր է: Բժշկական ամէն դարման անօգուտ եղած էր աւելցող ախտին դէմ, որ կոկորդի քաղցկեղ էր: Հանգուցեալ արքեպիսկոպոսը նշանաւոր դէմք մըն էր հայ-հռոմէական եկեղեցւոյ մէջ, և ամէնէն յարգուած իբր պատուական եկեղեցական: Ծնած է Սեբաստիոյ Բրդնիկ գիւղին մէջ, 1837 տարւոյ 24ին: Տասնըմէկ տարեկանին Զմմառի վանքը մտած, յետոյ Բօզանի կղերանոցին մէջ իր կրօնական ուսումը լրացուցած է: 1856ին քահանայ ձեռնադրուած է: Տարի մը Զմմառի վանքը մնալէն յետոյ Բօզանի կղերանոցը մտած է ուսուցչական պաշտօնով: 1859ին Նիկողոս արքեպ. Հաճեան Սեբաստիոյ Վիճակին Առաջնորդ ընտրուելուն առթիւ իր հետ տարած է Սահակ վարդապետը, Բրդնիկի ժողովրդապետ կարգելով: Նորաշինակ վարդապետը հինգ տարի վարած է այդ պաշտօնը: Սեբաստիոյ Առաջնորդին իր Վիճակէն հեռանալուն վրայ Սահակ վրդ. փոխանորդ անուանուած է: Ինը տարի այդ պաշտօնին մէջ մնացած է, թեմականները գոհ ձգելով իր արդիւնաւոր գործունէութեամբ ու հմտորդական կարգադրութիւններով: 1886ին Հայ-Հռոմէական Պատրիարքարանին դիւանապետ կարգուած է և վեց տարի այդ պաշտօնը վարելէն յետոյ 1892ին եպիսկոպոս ձեռնադրուած է, Սեբաստիոյ ու Եւդոկիոյ արքեպիսկոպոս ընտրուելով: Այդ վիճակին մէջ անցուցած ըլլալով կեանքին մեծագոյն մասը, Հաճեան սրբազան, մօտէն տեղեակ էր թեմականներուն պէտքերուն, որով մեծ զարկ տուած է կրթական գործին և եկեղեցիներու պայծառութեան: Իր գործունէութենէն և օգտաշատ պաշտօնավարութենէն ամէնուն գնահատանքն արժանացած է առաւել: Հանգուցեալ եկեղեցական ունէր Բ. կարգի Մեճիտիէ և Բ. կարգի Օսմանիէ պատուանշանները: Պատր. Աթոռը թափուր մնացած միջոցին Տեղապահ ալ եղած է:

◆

ԵՂԻԱՅԻՆ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏԸ

Այս կիրակի, Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյն մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի ողբացեալ Եղիայի յիշատակին, Պատարագէն ետքը: Հոգեհանգիստը պիտի կատարէ Բերայի քարոզիչ Տ. Համբարձում եպիսկ. Դիմաքսեան: Անշուշտ Եղիայի յիշատակը յարգողներ ներկայ պիտի գտնուին այս պաշտօնին, իբր վերջին մեծարանք մեծանուն գրագէտին յիշատակին:

◆

ՆԻՔՈՄԻՏԻԱՅ ՑՈՅՑԵՐՈՒԹԻՒՆԸ գումարուեցաւ երէկ Գալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ նախագահութեամբ Տեղապահ Սրբազանին և ատենապետութեամբ Մանուկեան Մկրտիչ էֆ.ի:

1. — Ցանձնաժողովը անդամներէն Թորգոմեան Գէորգ էֆ. տեղեկութիւն տուաւ թէ Հալաճեան Պետրոս և Գրիգոր Զօհրապ էֆէնտիներու հետ միասնաբար դիմում կատարած են Ներքին գործոց Նախարարին մօտ, Ներքին գաւառներու կարօտեալ ժողովրդեան և գաղթականաց պէտքերուն հոգացման խնդրանօք և պէտք եղածը Տեղապահ Սրբազանին գրաւոր դիմումին հետ. բաց աստի որոշուեցաւ պատրաստել գրութեամբ մը գաւառներէ հասած գիրքեր որոնք շատ յստակօրէն կը ներկայացնեն ժողովրդեան վիճակը և սովի գոյժը կուտան:

2. — Բեթերսպուրկի եկեղեցւոյ Խորհուրդը նկատի ունենալով Թրքահայ ազգայիններու ներկայ առանձնական վիճակը՝ տարեկան 1000ական ռուբլի յատկացուցած էր Աղթամարայ, Դիւրիկ և Վարագի վանքերու կից գտնուած վարժարաններու աւելի բարգաւաճ վիճակի մը մէջ դրուելու համար և դրկած էր առաջին տարեկանը՝ 3000 ռուբլի: Ցանձնաժողովը շնորհակալութեամբ ընդունելով այս նուէրը՝ որոշեց այս գումարը ամբողջութեամբ յատկացնել սահմանեալ նպատակին, և իր կողմէ հսկել նպաստի արդիւնաւոր գործածութեան մասին:

3. — Ցանձնաժողովը նկատողութեան առաւ Տփղիսէն, Երզնկայէն, Վանէն, Մուշէն և Զմիւռնիայէն հասած կարօտութեան գիրքը և այս մասին կարգադրութիւն մը ըրաւ:

4. — Ակնէն հասած գիր մը վրայ, որով տեղւոյն մէջ պատահած հրդեհը կը նկարագրէր, յանձնաժողովը որոշեց այդ վիճակը թագրիրով մը կայս. կառավարութեան ուշադրութեանը յանձնել:

5. — Ժողովը հանգանակութեան մասնախումբեր կազմեց Մոսկուայի, Պետերսբուրգի, Թիֆլիսի, Նոր Նախիջեւանի, Աստրախանի և Բագուի միջոցներէն մէջ ի նպաստ Հայաստանի կարօտելոց հանգանակութիւն կատարելու համար:

ՎԱՆԱՅ առաջն. Տեղապահ Զաւէն Ծ. վրդ. հեռագրով մը բացատրեց եղող ազգայիններու Երկրագործական Պանքայէն ունեցած պարտքի մասին անօրինութիւն մը խնդրած է: Այս խնդրանքը Տեղապահին հրամանաւ թագրիրով մը հաղորդուեցաւ դատական գործոց Նախարարին:

ԶՕՀՐԱՊԱԼԻ ՊԱՀԱՆՋՔ ՄԸ.— Թադէոս Միքքի անունով ազգային մը 7-8 տարի անընդհատաբար խնդրագիր մատուցած էր Պատրիարքարան և յարաբերական դիւանին մէջ պաշտօն մը խնդրած էր և սակայն միշտ մերժուած էր իր խնդրանքը: Այս անգամ յիշեալը դիմում րրած է Տեղապահ Սրբազանին և 7-8 տարի ժամավաճառ ըլլալուն համար, հատուցում կը պահանջէ:

Թ. ԵՒ Ս. ԳԱՐԱՍՆԸՕՂԼԵԱՆ եղբարք Տեղապահ Սրբազանին դիմելով յայտարարած են թէ պատրաստ են անմիջապէս տրամադրելի ընել այն գումարը և արժէթղթերը, որոնք զանազան հաստատութեանց անունով իրենց քով ի պահ դրուած են և որոնք ի սեպհական վճարելի են արդէն:

ԳԱԼԱՏԻԱՅԻ ազգայինները իրենց մէջ հանգանակութիւն մը կատարած և 1040 դրշ. ղրկած են Պատրիարքարան՝ ի նպաստ Հայաստանի աղքատներու:

ԴԱՐ. ԽՐԻՄԵԱՆԻ խմբագրութեամբ սկսաւ ելլել Թիֆլիզի մէջ լոյս կը տեսնեն Կայծեր երգիծաբանական և Փեօջիկ մանկական թերթերը: Նոյն խմբագիրը կը հրատարակէ նաեւ ռուսերէն երգիծաբանական թերթ մը: Պաշտօնական քաղաքապետին կարգադրութեամբ Ջիգիր երգիծաբանական թերթին հրատարակութիւնը արգիլուած է:

ԴՈՒՐՈՒՉԷՇՄԷԻ մէջ նորահաստատ կրթական մանկապարտէզի բացումը կատարուեցաւ եկեղեցական արարողութեամբ: Մանկապարտիզպանուհի կարգուած է Օր. Հայկանոյշ Բէյլէրեան:

ԴԻՒՑԱԶՆ ՏԱՀԱՏ որ Վանայ յեղափոխական շարժումի միջոցին մասնակից դատիթիր սպաննած է, մայրաքաղաք հասաւ: Վանեցիները համակրական մեծ ցոյցերով ընդունեցին այդ հերոսը, որ 19 տարու կտրիճ մըն է:

ՄԱՔՐԻԳԻՒՂԷՆ կը գրեն մեզի.— Գաղթականներու թշուառ կացութիւնը հետզհետէ կը ծանրանայ և ամէն գաւառ կարգի Հայեր աւելի կամ նուազ իրենց կարողութեան չափով նիւթական աջակցութիւններ չեն զլանար: Արդ Մաքրիգիւղի ազգայինները իրենց բարեսիրական և ազգասիրական ոգիով ամէն նպաստի մասնակցեցան: Սակայն դժգոհութեան մը առիթ կուտայ սա պարագան թէ գիւղացի ծանօթ տիկիններ հին զգեստներ հաւաքելու կը ձեռնարկեն և իրենց նպատակէն շեղելով, առանց իրաւասութիւն մը ունենալու, մէջիտ մը վճարելու կարողութիւն չունեցող ընտանիքներէ մէկ ոսկի և աւելի կը պահանջեն, նոյն իսկ կը բռնանան: Շատեր խիստ ստիպումներու վրայ տեղի տալով, առանց իրենց ամուսնոյն հաւանութեան, կը վճարեն կամ կը ստորագրեն: Առանց տեղական կամ պաշտօնական թուղթ մը ձեռք ունենալու, ինչ իրաւասութեամբ, այսօրինակ միջոցներու կը դիմեն: Մաքրիգիւղի ազգայինները աւելի առաջ լուռ վճարած և յարգած են իրենց պարտաւորութիւնները: Արդէն պաշտօնապէս դիմում ալ եղած է գիւղիս Թաղ. Խորհուրդին և ալեւայլ դասակարգերու բաժանումներով քարգեր զրկուած են: Այս մասին բանիք մը չ'ունինք, այլ պատրաստ ենք վճարելու ինչ որ պաշտօնապէս կ'ուզուի մենէ: Սակայն երբ անդին տիկիններ կամ օրիորդներ, անշուշտ իրենց բարեսիրական զգացումներէն գրգռուած, հին հագուստ հաւաքելու տեղ, ոսկիներ կը պահանջեն, ասոր դէմ ամբողջ թաղեցիները կը բողոքեն, սպասելով ցնոր անօրինութիւն գիւղիս Թաղ. Խորհրդոյ որոշումներուն:»

ԻԶՄԻՐԷՆ կը գրեն մեզ սեպտ. 10 թուով.— Հ. Յ. Դաշնակցութեան Իզմիրի ենթակոմիտէի նախաձեռնութեամբ և Պոլսոյ պատասխանատու մարմնի յանձնարարութեամբ ունեցանք քաղաքիս մէջ մեր առաջին հրապարակախօսը ընկեր Բարսեղ Շահպազ: Ուրախ ենք որ Իզմիրի հայ հասարակութիւնը շատ փութկոտ գտնուած էր ներկայ գտնուելու յիշեալ ասանախօսութեան՝ որ տեղի ունեցաւ, երէկ իրիկուն տեղւոյս Ս. Ստեփանոս եկեղեցին մէջ իրիկուան արարողութենէն վերջ: Տեղւոյս Առաջնորդ Սրբազան Սմբատ արքեպ. Ցոլակեանի արարողութեան վերջ բացման բանախօսութիւնը՝ հասարակութեան ներկայացնելով ընկեր Բարսեղ Շահպազը և բեմ հրաւիրելով, կարողութիւն մաղթելով: Արդէն լեցուած բազմութիւնը հետզհետէ կ'աճէր: Ժամանակը ուշ ըլլալով եկեղեցւոյն մեծ ջահը վառուած էր: Սմբատ Սրբազան Արքեպ.ի քով գտնուած էին այժմ քաղաքս գտնուող Գրիգորիս Արքեպ. Ցոլհանեան, քահանայից դասը, քաղաքիս Թաղական Խորհուրդը, Հոգաբարձութեան անդամները և հիւր գտնուող Սարգսեան էֆ. Այվազեան: Ընկեր Բարսեղ Շահպազ նիւթ ունենալով «Հ. Յ. Դաշնակցութեան պատմութիւնը իր ծագումէն մինչեւ մեր օրերը», հրապարակախօսի իր բնածին ձիրքերով կրցաւ շատ զգացուցիչ առանձնի մը մէջ ամփոփել իր նիւթին էն կարեւոր գիծերը: Ընկեր Շահպազ Իզմիրի համար ծրագրած ըլլալով երեք բանախօսութիւններ, իր Բ. ասանախօսութիւնը կ'ընէ այսօր կիրակի յառաջ կէս օրուան ժամը 6ին և իր վերջին բանախօսութիւնն ալ պիտի կատարէ այս իրիկուան Հ. Յ. Դաշնակցութեան «Ծրագրի և նուազագոյն պահանջներու» մասին: Իր բանախօսութիւններու մասին տպաւորութիւններ և ամփոփում վաղուան թիւով:

ՍԵՒԱԾՕԹ ՀՐԹԻՑ ՄԸ.— Քանի մը օր առաջ Սիվրիհիսարի հրապարակավորին տեղերը պատերու վրայ փակցուած էին յունարէն խոշոր տառերով գրուած ծանուցումներ, որոնք «Հայերը թագաւորութիւն կ'ուզեն» խորագրին տակ, անմիտ և մտացածին զրպարտութիւններ կը բովանդակէին Հայոց նկատմամբ: Սիվրիհիսարի Հայերը սարսափի մատնուեր են այդ ծանուցումները կարդալով, որովհետեւ անոնց նպատակն է Թուրքերը Հայերուն դէմ գրգռել: Բայց թո՛ղ Յոյները ապահով ըլլան թէ այդպիսի նպատակաւոր և չարամիտ գրգռիչներով չեն կրնար պղտորել հայեւթուրք եղբայրակցութիւնը, որ հաստատ հիմերու վրայ կը հանգչի: Ստութիւնը և կեղծիքը անխուսափելիօրէն տեղի կուտան արեւուն պէս պայծառ ճշմարտութեան առջեւ:

ՆՈՒԼԱՍԻ մէջ երբեմն հրատարակուող Կեանք շաբաթաթերթին խմբագիր Պ. Բ. Իշխանեան երկու տարի բերդարգելութեան դատապարտուեր է, օրէնքի տրամադրութեան հակառակ յօդուածներ գրած ըլլալուն համար:

ԹԻՖԼԻԶԻ գրաքննական Քօմիթէի կարգադրութեամբ գրաւուած են Հ. Տէր-Աստուածատուրեանի «Հայոց պատմութեան» դասագրքերը: Քօմիթէն մանաւանդ ուշադրութեան արժանացեր է դասագրքի այն մէկ քանի գլուխներուն վրայ, ուր համառօտ կերպով յիշատակուած է եղեր հայ յեղափոխական կազմակերպութիւններու ծագումը:

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ Սանուց Ընկերակցութեան անդամները, ինչպէս նաեւ մասնակցիլ փափաքող շրջանաւարտներ և Երեց դասարանը աւարտողները կը հրաւիրուին ներկայ գտնուելու կիրակի, 14 սեպտ., ժամը ճիշդ 3ին (Ր. Թ.), Սկիւտար Ս. Խաչ վարժարանի սրահը:

ՍԱԼՄԱԹՈՄՐՈՒԿԻ, Լանկայի և շրջակայից երիտասարդութիւնը կը հրաւիրուի չորեքշաբթի գիշեր ժամը 2ին (Ր. Թ.) Պալաթի Աւետիքեան վարժարանի սրահին մէջ, վերջնականապէս կազմելու «Երիտասարդաց Ցանսլգիմական Ընկերութեան Ակումբ»ը:

ԿԻՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԿԱՐԵՒՈՐ.— Հրատարակուեցաւ կար ու ձեւի և չափական գիտութեանց համառօտագրութիւնը ուսուցիչ Մելքոն էֆ. Գալէնտէրի հեղինակած Ձեւի Բ. հատորը՝ հիմնովին բարեփոխուած ու ճոխացած: Մեր դպրոցական օրիորդներուն և առհասարակ բոլոր տիկիններուն անհրաժեշտ եղող այս ստուար և 640 էջէ բաղկացեալ գիրքը կը ծախուի 60 ղրշ.ի: Հասցէն է Ս. Մանուկեան, Ղալաթիա, Գամաշոն խանի տակ, թիւ 27, Վէյիր Պազարի ճիշդ դէմը:

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Փոխանորդարանի Ազգ. Պատրիարքարանի

Ամենապատիւ Եգիպտոսի Սրբազան Հայրերի բարի գործունէութեան առթիւ ի նպաստ բանտարկեալ, տարագրեալ և աքսորեալ գաղթականութեանց վերադարձով թշուառ ազգայնոց հանգանակուած է ի ձեռն Հրանտ էֆ. Սրապեանի, Յակոբ էֆ. Սրապեանի, Արտաշէս էֆ. Ֆրէնկեանի և Լեւոն էֆ. Արմաղանեանի Պատրիարքարանիս յանձնուած 1734 դրշ.ի հաշիւը մանրամասնութեամբ քննելով հաւանեցայքն ճշդութիւնն ու կանոնաւորութիւնը բաւ ամենայնի կը հաստատեմք և յանուն նպաստընկալ կարօտելոց շնորհակալութիւն կը յայտնեմք հանգանակիչ և հանգանակութեան մասնակցող բարեսէր ազգայնոց:

Մնամք Աղօթարար
Պատրիարքական Փոխանորդ
ՂԵՒՈՆԴ Վ. ԴՈՒՐԵԱՆ

ԱԶԳ. ԿԵԴՐ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՇՐՋԱՆԱՒԱՐՏՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Կեդր. Վարժ.ի Շրջանաւարտներու Միութիւնը նիստի կը հրաւիրուի յառաջիկայ չաբաթ օր (13 սեպտ.), առաւօտեան ժամը 2½ին, Կեդր. Վարժարանի մէջ: Միութեան դիւանը այս առթիւ կը խնդրէ նաեւ Կեդր.ի այն շրջանաւարտներէն և Գ. կարգի աշակերտներէն որոնք չեն կրնար ներկայ գտնուիլ նիստին՝ իրենց հասցէն հաղորդել Միութեան (Կեդր. Վարժարան, Ղալաթիա):

Ի Դիմաց Միութեան
Ատենադպիր — Ատենապետ
Հ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ — ՕՆՆԻԿ ՉԻՖԹԷ-ՍԱՐԱՖ
11 սեպտ. 1908

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԱՆՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ ԵՒ ԽԷՏԻՎԻՆ ՄԻՋԵՒ

ԳԱՀԻՐԷ, 23 Սեպտ.— Ժուռնալ տէ Տէպա կը հաւաստէ թէ անհամաձայնութիւն մը կայ Խտիւին և Սուլթանին միջեւ, անհամաձայնութիւն մը որ ի յայտ եկած է Խտիւին բացակայութեամբ Սուլթանին գահակալութեան առթիւ կատարուած խրախճանութեանց ատեն: Ասկէ զատ Խտիւին Կ. Պոլսէն մեկնումէն առաջ, ի պատիւ անոր հացկերոյթ մը չտրուիր և ոչ ալ հանդիսական հրաժեշտի ողջոյն: Այդ անհամաձայնութեան շարժառիթն է Սուլթանին մերժումը, որով չուզեր նախաձեռնութիւն ունենալ Եգիպտոսի մէջ Սահմանադրութիւն վերահաստատելու խնդրոյն մէջ, ինչ որ Անգլիոյ դէմ պիտի հանէր զինքը:

ՍՕՖԻԱ, 24 Սեպտ.— Հակառակ պաշտօնական կառավարութեան կրկնակի հաւաստիքներուն, աս կարծիքը կը տիրէ թէ Ռումէլիի երկաթուղիի գիծերը չպիտի վերադարձուին Ընկերութեան և Պուլկարիոյ կողմէ ձեռք պիտի բռնուին: Այս կարծիքին ուժ կուտայ պուլկար կառավարութեան այն ընթացքը, որով պուլկարահպատակ պաշտօնեաներ կը կարգուին երկաթուղիի գծերուն վրայ, գործադուլի հետեւանքով թափուր մնացած: Ասոր վրայ հայրենասիրական ցոյցեր կը կատարուին Պուլկարիոյ հարաւ մասերը:

ՓԱՐԻԶ.— Լրագիրները կը կարծեն որ ֆրանքօ-սպանիական ծանուցագրին արտուած գերմանական պատասխանը հաշտարար ոգիով գրուած է և համաձայնութիւն մը առաջ պիտի բերէ:

ՊԷՐԼԻՆ.— Բոլէոյի կասկածելի դէպքի մը մասին քննութիւն կատարուելով երեւան ելաւ թէ խիֆթոյէ մեռած էր հիւանդ մը: Կը կարծուի որ Բօզլօֆսա անունով ամփոփորդին կինը քօլէրէն մեռած ըլլայ: Վճռական կերպով չէ հաստատուած դեռ:

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Անցեալ գիշեր հետեւակազօրքի վարժարանին 29 ուսանողներ բռնուեցան քոլերայէ: Երկուքը մեռան: Սեպտ. 22ին 392 հոգի վարակուեցան քաղաքին մէջ և 155 հոգի մեռան: Հիւանդանոցներուն մէջ քոլերայէ վարակուած 1672 հոգի կը գտնուին:

Վաղը, չաբաթ, Հրէից տարեգլխուն առթիւ Ղալաթիոյ Սակարանը գոց պիտի ըլլայ:

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

11 Սեպտեմբեր 1908

Օսմ. Միացեալ փոխառութ. պարտաթուղթ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	Ղշ.	101 05½
» ամէնէն վար գինը	»	100 31
» » վեր »	»	101 07
» երեկոյ գոցուեցաւ	»	101 04½

Ռումէլի Երկաթուղի

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	Ֆր.	172 ⅜
» ամէնէն վար գին	»	171 ¾
» » վեր »	»	172 ½
» երեկոյ գոցուեցաւ	»	172 ¼

ՓԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

BOURSE DE PARIS

11/24 Սեպտ. 1908

Ֆրանս. Ռանթ 3%	96 12
Օսմ. Միացեալ բացուեցաւ	9275
» » գոցուեցաւ	93 12
Ռումէլի Երկաթուղի	174 50
Օսմ. Պանքա	719
Պոլսոյ Դոքայարտի	458
Թրամուէյ	— —
Ռիօ Թինթօ	1725

ԻԼԱՆ
(Բօսթա վէ Թէլէկրաֆ Նէզարէթի)

Բօսթախանէլէրդէ խըֆզըմ օլունմագ վէ թովզիի մուգաբէլէսի թէսլիմ խըլընմագ չարթըյլա [illegible]

Ֆի 11 Էյլիւլ 324

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՅԻՆ

ՆՈՐ ՅԱՅՏԱԳԻՐ

Կայս. կառավարութեան բարձր հովանւոյն տակ ապառնաց պայմանականներու գնահատման ծախքին համար Երկրագործական Պանքային կողմէ կազմակերպուած վիճակահանութիւնը այսուհետեւ ամէն ամսոյ սկիզբը պիտի կատարուի: Պարգեւ չշահող տոմսակները ամբողջ տարի մը պիտի կրնան մասնակցիլ վիճակահանութեանց: Ամբողջ տոմսակներու արժէքին հարիւրին եօթնատասնըհինգը պարգեւներու և ամորթիներու պիտի յատկացուի: Ուստի այն վիճակահանութիւնը հանրօգուտ կերպով բարեփոխուած է: Նոր կազմակերպութեամբ՝ տոմսակներուն թիւը պիտի ըլլայ 250,000, և առնուազն 62,500 թիւ պարգեւ ու ամորթի պիտի շահին: Ինչպէս կ'երեւի առջեւ հրատարակուած յայտագրէն, մեծ պարգեւը 12,000 ոսկի է, և անկէ զատ՝ երկու, երեք, չորս, հինգ և վեց հազար ոսկիի նշանաւոր պարգեւներ ալ կան: Տոմսակները զանազան ստորաբաժանումներ ունին, ամբողջ, կէս, մէկ քառորդ և մէկ ութերորդ: Ամբողջ տոմսակին գին նշանակուած է երկու օսմ. ոսկի, կէսին՝ մէկ օսմ. ոսկի, քառորդին՝ կէս օսմ. ոսկի և մէկ ութերորդին՝ մէկ քառորդ օսմ. ոսկի: Տոմսակ գնողներուն դիւրութիւն մը ըլլալու համար՝ կէս, քառորդ և մէկ ութերորդ տոմսակներուն մէկ մասը չորս թիրաժի յատուկ երեքական կտրօն բաժնուած է: Յիշեալ ստորաբաժանեալ տոմսակները՝ մէկէրէկն 19 ղրուշի հաշուով՝ կէս տոմսակներուն գինը 72 ղրուշ է, մէկ քառորդինը՝ 36 ղրուշ, իսկ մէկ ութերորդինը՝ 18 ղրուշ: Երկրագործական Պանքայի կեդրոնատեղիէն և կոմսութեան գլուխը գտնուող մասնաճիւղէն մեծաքանակ տոմսակ գնողներուն հետեւեալ զեղչերը պիտի ըլլան. մէկ անգամէն 10 ոսկիի տոմսակ գնողներուն %ին 7, մէկ տարուան ժամանակամիջոցին՝ 1001 ոսկիի տոմսակ գնողներուն %ին 8, 2001 ոսկիի տոմսակ գնողներուն՝ %ին 9, 3001 ոսկիի տոմսակ գնողներուն՝ %ին 10ը, և 10,001 ոսկիի տոմսակ գնողներուն՝ %ին 12. ութերորդ թիրաժը պիտի կատարուի 1324 հոկտ. 1ին, Հանրօգուտ Շինութեանց Նախարարութեան պաշտօնատան մէջ, ի ներկայութեան Պանքայի Վարչական Խորհուրդի անդամներուն, հոգեւորական և եղմտական, հոգեւորականութեանց Ատեանին և Օսմ. Կայս. Պանքայի կողմէ կարգուած պաշտօնեաներէ կազմուած մասնաւոր մարմնոյ մը:

1324 տարուան յատուկ Երկրագործական Պանքային վիճակահանութեան յայտագիրը

Ա. ԹԻՐԱԺ (Մարտի սկիզբը)			Բ. ԹԻՐԱԺ (Ապրիլի սկիզբը)			Գ. ԹԻՐԱԺ (Մայիսի սկիզբը)		
Հատ	Ոսկին 100էն	Հանգումար.	Հատ	Ոսկին 100էն	Հանգումար.	Հատ	Ոսկին 100էն	Հնգմր.
1	600000	600000	1	300000	300000	1	300000	300000
1	200000	200000	1	100000	100000	1	100000	100000
1	100000	100000	3	40000	120000	3	40000	120000
2	40000	80000	5	20000	100000	5	20000	100000
5	20000	100000	15	10000	150000	15	10000	150000
15	10000	150000	50	4000	200000	50	4000	200000
50	4000	200000	275	400	110000	275	400	110000
275	400	110000	3150	200	630000	3150	200	630000
3150	200	630000						
			3500		1710000	3500		1710000
3500		2170000						

Դ. ԹԻՐԱԺ (Յունիսի սկիզբը)			Ե. ԹԻՐԱԺ (Յուլիսի սկիզբը)			Զ. ԹԻՐԱԺ (Օգոստոսի սկիզբը)		
Հատ	Ոսկին 100էն	Հնգմր.	Հատ	Ոսկին 100էն	Հնգմր.	Հատ	Ոսկին 100էն	Հնգմր.
1	300000	300000	1	300000	300000	1	400000	400000
1	100000	100000	1	100000	100000	1	100000	100000
3	40000	120000	3	40000	120000	3	40000	120000
5	20000	100000	5	20000	100000	5	20000	100000
15	10000	150000	15	10000	150000	15	10000	150000
50	4000	200000	50	4000	200000	50	4000	200000
275	400	110000	275	400	110000	275	400	110000
3150	200	630000	3150	200	630000	3150	200	630000
3500		1710000	3500		1710000	3500		1810000

Է. ԹԻՐԱԺ (Սեպտ.ի սկիզբը)			Ը. ԹԻՐԱԺ (Հոկտեմբ.ի սկիզբը)			Թ. ԹԻՐԱԺ (Նոյեմբերի սկիզբը)		
Հատ	Ոսկին 100էն	Հնգմր.	Հատ	Ոսկին 100էն	Հնգմր.	Հատ	Ոսկին 100էն	Հնգմր.
1	400000	400000	1	400000	400000	1	400000	400000
1	100000	100000	1	100000	100000	1	100000	100000
3	40000	120000	3	40000	120000	3	40000	120000
5	20000	100000	5	20000	100000	5	20000	100000
15	10000	150000	15	10000	150000	15	10000	150000
50	4000	200000	50	4000	200000	50	4000	200000
275	400	110000	275	400	110000	275	400	110000
3150	200	630000	3150	200	630000	3150	200	630000
3500		1810000	3500		1810000	3500		1810000

Ժ. ԹԻՐԱԺ (Դեկտ.ի սկիզբը)			ԺԱ. ԹԻՐԱԺ (Յունվ.ի սկիզբը)			ԺԲ. ԹԻՐԱԺ (Փետրվ.ի սկիզբը)		
Հատ	Ոսկին 100էն	Հնգմր.	Հատ	Ոսկին 100էն	Հնգմր.	Հատ	Ոսկին 100էն	Հնգմր.
1	500000	500000	1	600000	600000	1	1200000	1200000
1	200000	200000	1	200000	200000	1	500000	500000
1	100000	100000	1	100000	100000	1	400000	400000
2	40000	80000	2	40000	80000	1	300000	300000
5	20000	100000	5	20000	100000	1	200000	200000
15	10000	150000	15	10000	150000	10	100000	1000000
50	4000	200000	50	4000	200000	20	40000	800000
275	400	110000	275	400	110000	65	20000	1300000
3150	200	630000	3150	200	630000	300	10000	3000000
						750	4000	3000000
3500		2070000	3500		2170000	1250	800	1000000
						21600	200	4320000
						24000		17020000

ՀԱՍՈՅԹ	Ոսկին 100էն	ԾԱԽՔ	Ոսկին 100էն
Բոլոր տոմսակներու երկու օսմ. ոսկիի արժէքով շրջաբերութեան հանուած երկու հարիւր յիսուն հազար տոմսակներուն փոխարժէքը	50,000,000	Շահող թիւերուն համար որոշեալ հարիւրին 75ը	37,510,000
		Գաղթականներու Յանձնաժողովին պատկանած հարիւրին 17ը	8,500,000
		Պէյլիէ և վարչութեան ծախքերուն փոխարժէքը եղող հարիւրին 8ը	3,990,000
	50,000,000		50,000,000

ՄՈԽՐԱՋՈՒՐԻ ՊԷՏՔ ՉԿԱՅ

ՈՐ ԿԸ ՓՏԵՑՆԷ ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆԸ ԱՅԼ

ՎԱՐԷՔԻՆԱՅԻ

ՈՐ ՆՈՐ ԿԸ ՊԱՀԷ ՁԱՅՆ

Գիւտ իտալացի նշանաւոր քիմիագէտ Հէրքիւլ Ռամարինիի

75% խնայողութիւն!!! Մեծ դիւրութիւն, կատարեալ մաքրութիւն եւ ճերմկութիւն,

ԱՆԹԵՐԻ ՀԱԿԱՆԵԽՈՒՄ

ԵԹԷ ՓՈՐՁԷՔ՝ ԴՈՒՔ ԱԼ ՊԻՏԻ ՀԱՄՈԶՈՒԻՔ

Քանի մը մրցանակներ ստացած է զանազան ցուցահանդէսներէ, վկայագիրներ՝ զանազան կաճառներէ, անգլիացի պալատան քիմիագէտ Պ. Սինկրոսէ և կայս. բժշկական վարժարանի բրոֆէսոր Տօքթ. Ճէլալեանէ:

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԹՕՈՒԱԼԷԹԻ ՔՈՎ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ

Միակ ներկայացուցիչ Թուրքիոյ եւ Պուլկարիոյ համար

ԲԱՐԱՆԵՍԱՆՆՈՒ, ՔՕԼԱՍԻ եւ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Պաղտատ խանն, թիւ 7, Կ. Պոլիս

ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՄԷՋ 50—7

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿ

ՎԻՆԸՐ ՊԱՆՔ - ՖԵՐԱՅՆ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

ՂԱԼԱԹԻԱ ԵՒ ՊՈԼԻՍ

Դրամագլուխ 130 միլիոն ֆուրոն, ամբողջովին վճարուած:

Պահեստի գումարներ 38,000,000 ֆուրոնի չափ:

ԳԼԽԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Վճարումները ոսկեդրամով ըլլալու են: Յիսուն ղրուշէն վար վճարում չընդունուիր:

Վիներ Պանք-Ֆերայն այսօր հարիւրին 3½ տոկոս կը վճարէ 1000 ոսկիէն վար գումարներու համար, իսկ անկէ աւելի գումարներու համար՝ հարիւրին 3: Սակայն կրնայ տոկոսին սակը իջեցնել կամ աւելցնել տեղական լրագիրներու միջոցաւ 15 օր առաջ իմաց տալէ յետոյ:

100 ոսկիէն վար գումարները կրնան նաեւ առնուիլ ամէն ատեն:

100 ոսկիէն վեր գումարները կրնան նաեւ առնուիլ դրամատան ու կանխաւ ըլլալիք ազդարարութենէ մը յետոյ, հետեւեալ կերպով.

3	օր	100- 150	ոսկի գումարի համար
6	»	151- 200	» » »
10	»	201- 500	» » »
15	»	501-1000	» » »
30	»	1001 և անկէ վեր	» »

Վիներ Պանք-Ֆերայն իրեն կը վերապահէ պանքին դրամ ունեցողներուն հաշիւը կարգադրել, ուզած ատեն վճարելով տոկոսին պարտականած գումարը:

Վիներ Պանք-Ֆերայն խնայուած գումարը պարտականող անձին ալ կը յանձնէ անչափահասի անունով, բայց այդ պարագային, նշանակուած խնամակալը (վէլի կամ վասի) միայն իրաւունք ունի դրամը քաշելու: 50—11

Խնայողական Սնտուկէն զատ, Վիներ Պանք-Ֆերայն կը զբաղի նաեւ սեղանաւորական ամէն գործառնութիւններով:

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ազդ.—Ռումէլի երկաթուղիի պարտաթուղթերուն վիճակահանութեան 232րդ թիրաժը պիտի կատարուի 1908 սեպտ. 18/1 հոկտ. ժամը 10ին, կէս օրէն առաջ, Հանր. Պարտքի կեդրոնատեղին, հրապարակաւ, ի ներկայութեան եղմտական, Հանրօգուտ շինութեանց և Օսմ. Կայս. Պանքայի պատուիրակներուն: 3

Կ. Պոլիս 6/19 սեպտ. 1908

⁂

ԱԶԴ.— Ընդհ. Տնօրէնութիւնը կը ծանուցանէ թէ Էկիրտիր (Գոնիա) գաւառակին մէջ Բէօյրիւօղլու և Գովլալա լիճերուն ձկնորսութեան տուրքը, որուն պայմանաժամը օգոստոս ամսուն վերջը կը լրանայ և երեք տարուան համար 92,000 ղրուշի վարձու տրուած էր նախապէս, յառ. 1էն սկսեալ աճուրդի դրուած է դարձեալ երեք տարուան համար: Աճուրդին պայմանաժամը մինչեւ հոկտ. 15 (Հ. Ն.) երկարաձգուած ըլլալուն, Կ. Պոլսոյ մէջ մասնակցիլ ուզողները եթէ կը փափաքին տեղեկութիւններ առնել աճուրդին վրայ, կրնան ներկայանալ Հանր. Պարտքի Ընդհանուր Տնօրէնութեան (Ոգելից Ըմպելիներու ճիւղ):

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷ

Ազդ.— Շիրքէթի Խայրիէի Վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Ռամազանի ամիսը գիշերային երթեւեկութիւնները մեծապէս պիտի աւելցնէ, բաղդատմամբ նախորդ տարիներու: Լրագիրներու մէջ ըլլալիք հրատարակութենէն պիտի երեւայ թէ Վօսփոր բնակող ուղեւորներու փափաքին գոհացում պիտի տրուի: Պայրամի գիշերներն ալ պիտի շարունակուին այդ գիշերային երթեւեկութիւնները: Տոմսակներուն գինը ցերեկուան սակագնին պէս պիտի ըլլայ: 6—6

ԱՄԷՐ ԲԻՔՈՆ

Ամենաբարձր գնահատումներու արժանացած զանազան արուեստահանդէսներու մէջ:

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՆԵՐ՝ Պօն, Ալժէրի, Մարսիլիա, Ռուան, Պորտօ, Բարիզ, Լըվալուա-Բէրրէ

ՄԹԵՐԱՆՔՆԵՐ՝ Ֆիլիփվիլ, Ալժէ, Օրան, Լիօն, Սէթ, Տիժօն, Պարսէլօնա, Ժընէվ,

AMER PICON
PHILIPPEVILLE
G. PICON
AMER PICON

ԱՄԷՐ ԲԻՔՈՆԸ, ամէնէն շատ քինքինա պարունակող սա կազդուրիչ ըմպելին, պատրաստուած է ալժէրիական հողի յատուկ տունկերով: Իր կոբովին ու հակատենդային յատկութիւններուն համար է որ կը յանձնարարուի անոր գործածութիւնը: Առտուն նօթի փորանց կամ ճաշէն առաջ առնուած ատեն՝ բարեբար ազդեցութիւն մը կ'ունենայ: Այդ ըմպելիին շնորհիւ՝ մարդուս սպառած ուժերը կը վերանորոգուին եւ տենդէ զերծ կը մնայ:

Ծանօթ. — Անխիղճ մարդիկ մեր վաճառաց նիշը կեղծած ըլլալնուն, Ամէր Բիքոն սպառող մեր բոլոր յաճախորդներուն խորհուրդ կու տանք առաջնակարգ տուներու միայն դիմել, որպէս զի կեղծերը չառնեն. պէտք է պահանջեն որ շիշերը Ինիօն տը Ֆապրիքանի դրոշմը կրեն:

Միակ ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ մէջ

Գ. Լ. ԲԱՐՄԱ:

Պ. Պ.

Ա. Ռէքքիս	Ղալաթիա
Էքօնօմիք Գօօբէռաթիվ	Ղալ., Բերա, Պոլիս եւ Գատըգիւղ
Բօթատորուլօ եւ Մէլէթիատիս	Ղալաթիա
Ժ. Սթավրօբուլօ	»
Սթավրօբուլօ Եղբարք	»
Քօթթաքի Եղբարք	»
Թէպէբօղլու և Ընկ.	»
Ժան Ք. Տէսիլաս	»
Վէնսան Գաստալեան (դեղվճ.)	Պոլիս
Մէհմէտ Քեազիմ	»
Թ. Լինօ	»
Պ. Սէֆէրեան	»
Ժ. Վօնթիզիանօս եւ Ընկ.	»
Էմիլ Լանըրան	Բերա
Տէմէթրաքօբուլօ եղբ. ք եւ Ընկ	»
Թ. Սարբէնեան Բերա, Կ. Պոլիս, Ղալաթիա	
Սօսիէթէ տէ Բրօտիւքթէօր տը Ֆրանս	Բերա

Եւլն եւլն եւլն. 50—32

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻՆ

Ժամանակացոյց կռխմբ.երու երթեւեկութեան.

1908 սեպտեմբեր 14 (Ն. Տ.) Բշ. օրէն սկսեալ

ԳՈՆԻԱ — ԷՐԷՅԼԻ — ՊՈՒԼԿՈՒՐԼՈՒԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ Կայարան			կռխմբ. 622 Ապր. եւ Ճմբ. Առաւ.
Գոնիա		մկն.	12 30
Գաչին խան			1 01
Չումրա			1 45
Արըզ Էօրէն			2 13
Մանտասուն			2 42
Գարաման		ժմն.	3 13
		մկն.	3 28
Սիտրօվա			3 54
Այրանճը-Տէրպէնտ			4 44
Ալաճա			5 20
Էրէյլի		ժմն.	5 45
		մկն.	6 05
Պուլկուրլու	երիկուն	ժմն.	6 20

ԴԱՐՁ Կայարան			կռխմբ. 621 Ապր. եւ Ճմբ. Իրիկուն
Պուլկուրլու		մկն.	6 35
Էրէյլի		ժմն.	6 53
		մկն.	8 50
Ալաճա			9 17
Այրանճը-Տէրպէնտ			10 01
Սիտրօվա			10 43
Գարաման		ժմն.	11 07
		մկն.	11 22
Մանտասուն			11 55
Արըզ Էօրէն			12 24
Չումրա			1 —
Գաչին խան			1 36
Գոնիա	երիկուն	ժմն.	2 05

50—16

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ

ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ՝ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

1892 Օգոստ. 2/14 եւ 1320 Սաֆէր 20 թուակիր Ֆերմանով

Դիմել Ընկերութեան Կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Նաղըլ խան, Հէզարէն փողոց, Թիւ 14, Քօօբէրաթիվ մաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն.

- Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ.
- Պոլիս, Մ. Ի. Սասօք, Շէյխ իւլ Իսլամ խան, Պահճէ Գաբու Թիւ 10.
- Պոլիս, Ապտի պէյ և Ընկ. Վէզնէճիլէր փողոց.
- Պոլիս, Պ. Ա. Այվէլօղլու, Էմին-Էօնիւ, Պահչէ Գաբու Իզմիր փողոց.
- Գատըգիւղ, Ալեքսանդր Անաստասիատիս, Չուգայի հրապարակ.
- Գատըգիւղ, Մ. Ա. Անդրիա, Մօտա ճատտէսի.
- Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի.
- Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Մեծ Փողոց.
- Շիշլի, Մ. Ի. Ռոսի, Պէօյիւքտէրէ ճատտէսի, Թիւ 137.
- Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրեանց, Թիւ 12 Թիւնէլ խան.
- Մեծ Կղզի, Ըէսուլ էֆ.
- Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անկելիտէս, կայարանի հրապարակ.
- Սան Ստէֆանօ, Բէչչեան էֆ.:

17 Գործակալութիւնք օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ:

ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կառախումբերու 1908 սեպտեմբեր 14 (Ն. Տ.) երկուշաբթի օրէն սկսեալ

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԳՈՆԻԱ

ԵՐԹ Կառ. 223 խառն Առ. Ժ. Վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառ. 224 խառն Իրկ. Ժ. Վ.
12 —	մկն.	Էսկի-Շէհիր	ժմն.	3 —
12 42	»	Կէօքճէ Քըրք	մկն.	2 20
1 39	»	Սապօնճը Բունար	»	1 38
2 33	»	Ալայունտ	»	12 42
3 14	»	Չէքիւրլէր	»	11 53
4 11	»	Տէօյէր	»	11 05
4 40	»	Իհսանիյէ	»	10 20
5 04	»	Համամ	»	9 53
5 14	»	Կազլըկէօյ համամ	»	9 44
5 41	ժմն.	Աֆ. Գարա Հիսար	մկն.	9 13
6 01	մկն.	Աֆ. Գարա Հիսար	ժմն.	8 53
6 41	»	Պէօյիւք Չօպանլար	»	8 20
7 36	»	Չայ	»	7 33
8 21	»	Իսհագլու	»	6 40
8 45	»	Եասսըան	»	6 15
9 16	»	Աք շէհիր	»	5 53
9 48	»	Ազարի քէօյ	»	5 13
10 30	»	Զավուշճը քէօյ	»	4 35
11 08	»	Իլկին	»	4 03
11 55	»	Գատըն-Խանը	»	3 09
12 50	»	Սէրայ-Ինի	»	2 27
1 22	»	Մէյտան	»	1 47
2 22	»	Բունար-Պաշը	»	12 42
3 —	ժմն.	Գոնիա	մկն.	12 —
Իրկ.				Առտ.

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԷՆԿԻՒՐԻ

ԵՐԹ Կառ. 122 Խառն Առ. Ժ. Վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառ. 121 Խառն Իրկ. Ժ. Վ.
1 —	մկն.	Էսկի Շէհիր	ժմն.	11 —
1 44	»	Աք Բունար	մկն.	10 18
2 24	»	Ալբիւ Քէօյ	»	9 46
3 4	»	Պէյլիք Ախուր	»	8 58
4 9	»	Սարիքէօյ	»	8 1
4 58	»	Պիչէր	»	7 4
5 35	»	Սասըլէր	»	6 27
6 9	»	Պէյլիք Քէօփրիւ	»	6 —
7 3	»	Բօլաթլը	»	5 16
8 21	»	Մալը Քէօյ	»	3 49
9 15	»	Սինճան Քէօյ	»	2 47
10 —	ժմն.	Էնկիւրիւ	մկն.	2 —
Իրկ.				Առտ.

ՀԱՄԻՏԻԷ - ԱՏԱՓԱԶԱՐ

ԵՐԹ Կառ. 424 խառն Իրկ. Ժ. Վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառ. 421 խառն Առ. Ժ. Վ.
7 15	մկն.	Համիտիէ	ժմն.	5 03
7 33	ժմն.	Ատա-Բազար	մկն.	4 45

ԱԼԱՅՈՒՆՏ - ՔԷՕԹԱՀԻԱ

ԵՐԹ Կայարան	Կռ. 322 խռ. Առ. Ժ. Վ.	324 խռ. Իր. Ժ. Վ.
Ալայունտ մկն.	2 35	12 45
Քէօթահիա ժմն.	2 55	1 05

ԴԱՐՁ Կայարան	Կռ. 321 խռ. Առ. Ժ. Վ.	323 խռ. Իր. Ժ. Վ.
Քէօթահիա մկն.	2 —	12 05
Ալայունտ ժմն.	1 40	11 45

ՀԱՅՏԱՐ ՓԱՇԱ — ԷՍԿԻՇԷՀԻՐ

ԵՐԹ Կառ. Թ. 44 Խռ. Ժ. Վ.	Թ. 46 Խռ. Ժ. Վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		Կառ. ԴԱՐՁ Թ. 41 Խռ. Ժ. Վ.	Թ. 43 Խռ. Ժ. Վ.
առ. 12 32	իր. 7 45	մկն.	Քարաքէօյ Կամուրջ	ժմն.	4 44	առ. 11 55 իր.
12 52	8 05	ժմն.	Հայտար փաշա	մկն.	4 24	11 15
1 22	8 15	մկն.	» »	ժմն.	4 12	10 54
2 37	9 29	ժմն.	Բէնտիք	մկն.	2 58	9 50
2 45	9 40	մկն.	»	ժմն.	2 44	9 39
3 06	10 01	»	Թուզլա	մկն.	2 24	9 17
3 28	10 24	»	Կէպզէ	»	2 02	8 55
3 05	10 48	»	Տիլ Իսքէլէսի	»	1 33	8 26
4 —	10 58	»	Թավշանճըլ	»	1 19	8 16
4 16	11 17	»	Հէրէքէ	»	1 08	8 06
4 37	11 39	»	Եարըմճա	»	12 41	7 42
4 49	11 51	»	Թիւթիւն Չիֆթլիք	»	12 29	7 30
4 59	12 02	»	Տէրինճէ	»	12 18	7 21
5 13	12 18	ժմն.	Իզմիտ	մկն.	12 —	7 06
5 38		մկն.	»	ժմն.		6 41
6 11		»	Պէօյիւք Տէրպէնտ	մկն.		6 10
6 39		»	Սապանճա	»		5 41
7 03		»	Համիտիէ	»		5 25
7 44		»	Կէյվէ	»		4 32
8 04		»	Աք Հիսար	»		4 10
8 33		»	Մէքէճէ	»		3 45
8 57		»	Լէֆքէ	»		3 13
9 32		»	Վէզիր Խան	»		2 38
10 12		ժմն.	Պիլէճիկ	մկն.		2 02
10 24		մկն.	»	ժմն.		1 50
11 32		»	Քարաքէօյ	մկն.		1 —
12 13		»	Պօզիւկ	»		12 24
12 59		»	Ին Էօնիւ	»		11 48
1 29		»	Չուքուր Հիսար	»		11 16
իր. 2 07		ժմն.	Էսկի Շէհիր	»		10 40 առ.

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Ընդմէջ Հըլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

[illegible]	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ալպանօ	1069	Տիտօ	4311	Հիտալկօ	1531	Մարթէլլօ	3709	Սաֆօ	1119
Ալէփօ	3607	Տօմինօ	938	Հինտու	3720	Մէքսիքօ	3557	Տիրօ	1735
Անճէլօ	1541	Տուրօ	2883	Հարտեթթօ	1600	Միլօ	1057	Սիլվիօ	119
Արիօսթօ	2377	Տակօ	1713	Հումպէր	595	Մօնթէպէլլօ		Ույէգօ	1208
Պասսանօ	1822	Տիանօ	504	Իտահօ	2854	Մուրիլլօ	3419	Թասսօ	1328
Պօրօտինօ	1264	Էկօ	3464	Իտալօ	5540	Նէրօ	1938	Թ. Ուիլսըն	1548
Պըֆֆալօ	4481	Էլտօրատօ	1520	Ժիւնօ	1080	Օհիօ	4100	Թօքիօ	2227
Գէյրօ	1371	Էսքիմօ	1841	Քլէօ	1053	Օթէլլօ	4086	Թօլէտօ	1470
Գալէրնօ	1637	Ֆալքօ	954	Քօլփինօ	2307	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	343
Գամէօ	1244	Ֆլօրէնթօ	1828	Քօնճօ	1700	Բալէրմօ	1837	Վասքօ	1914
Գաթօ	1094	Ֆլամինկօ	349	Լէօ	1053	Բօլօ	510	Վօլօ	1289
Չիքակօ	2729	Ֆրանչէսքօ	1582	Լէբանթօ	2272	Ռէնալտօ	3329	Վալլէթթա	259
Սատէթօ	1831	Գալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	Րօմէօ	1559	Զէնօ	1350
Գօլօրատօ	4235	Կիթանօ	1143	Լօրէնցօ	3191	Րօլլօ	1613	Զէրօ	1207
Գօնկօ	2905	Կուիտօ	1011	Մալմօ	724	Րօզէօ	1789	Թօրօ	
Գօմօ	895	Կիտալկօ	1695	Մարէնկօ	1378	Րօզէթթա	136	Մառօ	

Ընդհանուր վաճառաց Հըլէն հոս հասած են.

Միֆասօ շոգենաւը, նաւապետ Թօրր.

Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս կը սպասուի.

Բօլենցօ շոգենաւը, նաւապետ Պրանթըն, հոկտ. 1ին.

Դիմել Գործակալներուն՝ Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՐԻՉՕՏ

Թիւ 22—24, Քիւչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա 10 50—45

ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅՆՈՑ ԵՐԿՐՈՐԴԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Գիշերօթիկ եւ ցերեկեայ, 12 տարուան կատարեալ ընթացքով, 3 տարի մանկապարտէզ (երկսեռ), Տարրական Դասընթացք (երկսեռ), Միջին Դասընթացք (միայն աղջկանց), Բարձրագոյն եւ Երկրորդական 5 տարուան ընթացքով (միայն աղջկանց):

Բազմաթիւ պոլսեցի և գաւառացի ազգայնոց ծնողաց առաջարկին վրայ, բացինք Սկիւտար-Իճատիէի կեդրոնին մէջ մեր աղջկանց Բարձրագոյն-Երկրորդական վարժարանը, օդասուն, բարձրադիր ընդարձակ շէնքի մը մէջ, ուր ազգային և քրիստոնէական բարոյ դաստիարակութիւն մը պիտի տրուի, ձեռնհաս և պարկեշտ հայ ու օտարազգի ծանօթ ուսուցչաց ձեռամբ: Բաց ի կրօնական և բարոյական ուսուցմէ և մայրենի լեզուէ, խնամով պիտի աւանդուին Թուրքերէն, Ֆրանսերէն և անգլիերէն լեզուները բոլորովին նոր և մանկավարժական դրութեամբ, ինչպէս նաեւ ուսողական, բնագիտական և բնապատմական, աշխարհագրական և պատմական ճիւղերը, գեղարուեստական, ձեռարուեստի դասերը, ձայնական և գործիական երաժշտութիւնը՝ բազմացուած եղանակաւ:

Վարժարանը կը բացուի 1 սեպտ.ին և դասախօսութիւնները կը սկսին նոյն ամսոյ 8ին Բշ. օր:

Կը հրաւիրուին պատ. ծնողք և պաշտպանք մինչեւ 8 սեպտ. դիմել արձանագրութեան համար Տնօրէնութեան, որ ամէն օր մինչեւ կէսօր կը գտնուի իր բնակարանը, Սկիւտար Իճատիէ, Գայաէրլիօղլու փողոց Թիւ 13: Պայմանք դիւրամատչելի: Հինգ աշակերտով դասընթացները պիտի բացուին: Չափահաս օրիորդներ մասնաւոր ճիւղերու կրնան հետեւիլ:

Հիմնադիր-Տնօրէն

10—5 ՊԵՏՐՈՍ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՈՔԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Ն. ԲԱՔԷ եւ ԸՆԿ.

ՍՊԱՍՈՒԱԾ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ

Սեպտ. 22ին, Ֆրիժի, Մարսիլիայէն

Սեպտ. 22ին, Իմէրէթի, Սեւ ծովէն

Սեպտ. 29ին, Ժօնի, Մարսիլիայէն

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ

Սեպտ. 23ին, Իմէրէթի, Մուտանիա եւ Մարսիլիա:

Սեպտ. 23ին, Ֆրիժի, Սամսոն և Տրապիզոն

Ա. կարգ	Բարիզի	համար	200	ֆր.
» »	Մարսիլիոյ	»	160	»
Բ. »	Բարիզի	»	150	»
» »	Մարսիլիոյ	»	120	»

Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.35 ֆր.:

Բ. կարգ 185.10 ֆր. (Տիէբի ճամբով):

Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թոփհանէ, քարափին վրայ:

15 50—8 Թ. ՌԸՊՊՈՒԼ

ՄՕՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ճամբորդ եւ ապրանք փոխադրող շոգենաւեր

Ա. ԿԱՐԳԻ	Բ. ԿԱՐԳԻ
Սեդի	Նայլոգրիս
Մենես	Եմիսիս
Ռափսես	Պուզիրիս
Թեյլըր	Մեռիս
Նարզոն	Ֆայկիի
Նավարին	Ֆարոս
	Թեբս

Առաջին կարգի շոգենաւերը շատ հանգստաւէտ են, նաւուն մէջտեղը ընդարձակ սենեակներ ունին, ելեկտրականութեամբ կը լուսաւորուին եւ կին ճամբորդներու համար առանձնասենեակ ունին:

Երկրորդ կարգի շոգենաւերն ալ սահմանափակ թուով ճամբորդներ կ'առնեն բայց սենեակներ չունին: Ուղեվարձ

Կ. Պոլսէ Լիվրբուլ Ա. կարգի գին է 15

» » Բ. » » » 11

Կը խնդրուի վաճառականներէն որ փոխադրութեանց կամ Ղալաթիոյ մաքսէ հանելու համար՝ իրենց հրահանգները տան շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ:

Ամերիկայի եւ Եւրոպայի նաւահանգիստները տանելու համար ապրանքներ կ'ընդունուին:

Դիմել առ Ճ. Վ. ՈՒԻԹՈԼ եւ Ընկ.

Գործակալք

Ուիթօլ խան, Պահչէ գաբու, Պոլիս

ՃԷՕՄ ՄՕՍ Ընկ.

50 4 31 Ճէյմս Սդրիդ, Լիվրբուլ

Cie RUSSE

Navigation à Vapeur et de Commerce

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթուան երթեւեկութիւններ

Սեպտեմբեր

Դշ. 3/16 Ինէպօլի, Սինոպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Րիզէ և Պաթում. կէս օրէն առաջ ժամը 10ին:

Դշ. 3/16 Օտեսա. երիկուան ժամը 4ին:

Եշ. 4/17 Իզմիր, Պիրէօս և Աղեքսանդրիա. ժամը 10ին:

Եշ. 4/17 Օտեսա. ժամը 4ին:

Ուր. 5/18 Սեվաստոպոլ. ժամը 10ին:

Շբ. 6/19 Օտեսա. ժամը 10ին:

Շբ. 6/19 Տարտանէլ, Միթիլէն, Իզմիր, Քիոս, Հռոդոս, Մերսին, Իսքէնտէրուն, Թրիփօլի, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բօրսայիտ և Աղեքսանդրիա. ժամը 4

50 9

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՔՕԹԱՃԵԱՆ